

Foto: Anna van Kooij

Jaarverslag Humanistisch Verbond 2014

[Stempel]

Inhoud

Bestuursverslag 2014

1. Inleiding	7
2. Statutaire doelstelling	8
3. Bestuursbeleid	9
3.1 Humanistisch Verbond	9
3.2 Steunfonds Humanisme	9
4. Doelstelling, activiteiten en resultaten	10
5. Fondsen- en ledenwerving	12
5.1 Fondsenwerving	12
5.2 Ledenwerving	12
6. Financiën	13
6.1 Baten	13
6.2 Lasten	13
6.3 Vermogen en beleggingen	13
6.4 Resultaat spaar- en beleggingsvormen	13
6.5 Functie en omvang continuïteitsreserve	14
6.6 Bestemmingsreserve	14
6.7 Bestemmingsfonds	14
7. Verantwoordingsverklaring	15
7.1 Toezicht en bestuur	15
7.2 Effectieve besteding middelen	15
7.3 Communicatie met belanghebbenden	16
8. Bestuur en directie	18
8.1 Bestuur	18
8.2 Directie	19
9. Beleid en begroting 2015	20
9.1 Beleid 2015	20
9.2 Risico's 2015	20
9.3 Begroting 2015	21
10. Ondertekening bestuur	22

Inhoud

Jaarrekening

Balans per 31 december 2014	25
Staat van baten en lasten over 2014	26
Kasstroomoverzicht	27
Algemene toelichting en grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	28
Toelichting op de balans	30
Toelichting op de staat van baten en lasten	35
Lastenverdeling (model C)	39
Toelichting op de lastenverdeling (model C)	40
Enkelvoudige jaarrekening Humanistisch Verbond	43

Overige gegevens

Controleverklaring	53
--------------------	----

Bijlage

Enkelvoudige jaarrekening Steunfonds Humanisme	55
--	----

Bestuursverslag 2014

1. Inleiding

Vereniging Humanistisch Verbond, statutair gevestigd in Utrecht, is een levensbeschouwelijke vereniging. Op 31 december 2014 telde de vereniging 13.101 leden, verdeeld over 37 afdelingen en 4 lokale werkgroepen. De Jonge Humanisten, de jongerengroep van de vereniging, heeft 364 leden.

Gelieerde en verbonden partijen

In de jaarverslaggeving van de Vereniging Humanistisch Verbond is opgenomen de samengevoegde jaarrekening van de Vereniging Humanistisch Verbond, de Stichting Steunfonds Humanisme en de Stichting Vrienden van het Humanistisch Verbond, afdeling Haaglanden. Eveneens is opgenomen de enkelvoudige jaarrekening van de Vereniging Humanistisch Verbond.

In een separate bijlage wordt de enkelvoudige jaarrekening van de Stichting Steunfonds Humanisme weergegeven. Op deze enkelvoudige cijfers van de Stichting Steunfonds Humanisme is geen accountantscontrole toegepast.

In het hoofdstuk ***Algemene toelichting en grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van de jaarekening*** wordt nader ingegaan op de relatie tussen het Humanistisch Verbond met deze en andere gelieerde organisaties.

2. Statutaire doelstelling

Vereniging Humanistisch Verbond stelt zich ten doel:

1. allen te verenigen die instemmen met het humanistisch beginsel; dat wil zeggen met menselijke vermogens het leven en de wereld trachten te begrijpen; waarbij wezenlijk voor de mens wordt geacht zijn vermogen tot onderscheidend oordelen waarvoor niets of niemand buiten hem verantwoordelijk kan worden gesteld. Daarbij is ook het nemen van verantwoordelijkheid voor zijn/haar omgeving van essentieel belang. Centrale waarden zijn zelfbeschikking, vrijheid, gelijkwaardigheid en verdraagzaamheid.
2. een centrum te zijn voor verdieping, verspreiding en verdediging van de humanistische levensbeschouwing.
3. activiteiten te ontwikkelen of deel te nemen aan activiteiten van anderen die bijdragen aan het ontstaan van een samenleving van mensen die zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid voor zichzelf, hun medemens, de natuur en de samenleving.

De *Stichting Steunfonds Humanisme* heeft tot doel het bijeenbrengen en beheer van financiële middelen ten behoeve van het Humanistisch Verbond.

De *Stichting Vrienden van Humanistisch Verbond afdeling Haaglanden* heeft als doel het financieel ondersteunen van Humanistisch Verbond Haaglanden bij activiteiten die de doelstelling van het Humanistisch Verbond ondersteunen en uitdragen. Deze activiteiten dienen plaats te vinden in de regio Haaglanden.

3. Bestuursbeleid

3.1 Humanistisch Verbond

Leidraad voor het bestuursbeleid is het *Meerjarenbeleidsplan 2012-2017 Inspireren en verbinden*, vastgesteld op de Algemene Ledenvergadering 2011.

Centrale doelstelling van het Meerjarenbeleidsplan is meer mensen inspireren en stimuleren hun humanistische levensvisie actief te ontwikkelen, te delen met anderen en toe te passen in het dagelijkse leven.

Het Humanistisch Verbond wil zijn maatschappelijke taak verbinden met de persoonlijke ervaring en beleving en mensen laten zien dat:

- humanisme een inspirerende manier van leven is, geworteld in een traditie van individuele ontplooiing en maatschappelijke betrokkenheid;
- het Humanistisch Verbond een seculier levensbeschouwelijk centrum is voor kennis, informatie en diensten, dat zijn basis en inspiratie vindt in wetenschap, filosofie, kunst en cultuur.

Kernwaarden waar het Humanistisch Verbond pal voor staat zijn: zelfbeschikking, vrijheid, gelijkwaardigheid en verantwoordelijkheid.

Het Meerjarenbeleidsplan wordt uitgevoerd door middel van jaarprogramma's en -begrotingen.

Het hoofdbestuur vergaderde in 2014 zes keer. Op de agenda stond onder meer:

- Prioriteiten 2014
- Jaarrekening 2013 en conceptbegroting 2015
- Verantwoordingsverklaring CBF
- Profilering 2016
- (Leden)wervingscampagne Humanistisch Verbond (vervolg van 2013)
- Tentoonstelling 'Once in a lifetime' (voorheen 'All things must pass')
- Toekomstige interne organisatie Humanistisch Verbond
- Vereniging, waaronder landelijk aanbod cursussen, werkgroep organisatie en financiën en ledendag 2014
- ALV november 2014
- Geschillencommissie en aanpassingen Beroepsstandaard HGB
- Jaarstukken Humanistische Uitvaartbegeleiding

Benoemingen

Het Humanistisch Verbond is als wettelijk vertegenwoordiger van de humanistische levensbeschouwing verantwoordelijk voor de inhoudelijke benoemingen van humanistisch geestelijk begeleiders. Het Humanistisch Verbond is tevens verantwoordelijk voor bestuursbenoemingen van een aantal organisaties, te weten Stichting Steunfonds Humanisme, Stichting Socrates, Stichting Humanistische Uitvaartbegeleiding (HUB), Raad van Toezicht Universiteit voor Humanistiek (UvH), Stichting Hivos, Centrum Humanistisch Vormingsonderwijs (opleidingscentrum) en Stichting HVO Primair (werkgeversorganisatie).

In 2014 werden benoemd: 1 bestuurslid Steunfonds Humanisme, 3 leden Raad van Toezicht UvH, 5 bestuursleden Stichting HVO Primair, 5 leden Benoemingsadviescommissie Humanistisch Geestelijke Begeleiding, 1 lid Landelijk Bestuur Stichting Humanistische Uitvaartbegeleiding en 10 humanistisch geestelijk begeleiders.

Bestuurlijk overleg

Bestuurlijk overleg vond plaats met:

- het Steunfonds Humanisme over de Jaarrekening Vereniging Humanistisch Verbond 2013;
- de Stichting HVO Primair en Centrum Humanistisch Vormingsonderwijs over een nieuwe organisatiestructuur en financiering.

Op 4 september 2014 vond de jaarlijkse beleidsdag met bestuur, directie en medewerkers plaats over de resultaten van het onderzoek van bureau Newcom: 'Behoeftes aan ondersteuning bij levensbeschouwelijke vragen onder leden van het Humanistisch Verbond en niet-leden'.

3.2 Steunfonds Humanisme

De werkzaamheden van het Steunfonds Humanisme bestaan uit:

- Informatievoorziening over en uitvoering dienst Executeur
- Juridische en fiscale afhandeling van nalatenschappen
- Beheer van notariële schenkingsakten
- Beheer vermogen Humanistisch Verbond

In verband met de kwartaalrapportages van de vermogensbeheerder is besloten de vergaderdata van het bestuur te wijzigen en op de publicatie van de kwartaalrapportages aan te laten sluiten. Het bestuur is in 2014 drie keer bijeengekomen in aanwezigheid van de directie HV. De belangrijkste onderwerpen:

- Opbrengsten nalatenschappen, notariële schenkingsakten
- Opbrengsten en beheer beleggingen
- Gewijzigde wijze van verantwoording afleggen van de Triodos Bank aan het bestuur
- Benoeming nieuw bestuurslid

4. Doelstelling, activiteiten en resultaten

In het *Meerjarenbeleidsplan 2012-2017* heeft het jaar 2014 de titel 'Innovatie' meegekregen. Dit in het verlengde van onze centrale doelstelling 'meer mensen aantrekken en binden' en meer mensen inspireren en stimuleren hun humanistische levensvisie actief te ontwikkelen, zodat het leven als zinvol wordt ervaren en een humane samenleving wordt bevorderd. Deze doelstelling sluit aan bij de groeiende belangstelling van mensen voor zin- en betekenisgeving in hun leven.

In 2014 lag de nadruk dan ook op het vernieuwen van het aanbod producten en diensten en is de wervingsstrategie op basis van experiment en succes voortdurend aangepast.

De doelen voor 2014 zijn:

- Het vergroten van de zichtbaarheid van het humanisme en het Humanistisch Verbond in de media en het maatschappelijke-politieke debat.
- Een herkenbaar en landelijk dekkend aanbod van diensten en evenementen dat aansluit bij de vraag van (potentiële) leden.
- Ledenwinst door middel van een wervingsstrategie gebaseerd op onderzoek, (nieuwe) marketingacties, monitoring en evaluaties.
- Versterking van het crossmediaal werken door een inhoudelijke jaaragenda en een evenementenkalender.

De resultaten die het Humanistisch Verbond zich voor eind 2014 ten opzichte van 2013 heeft gesteld zijn:

- Aantoonbaar grotere zichtbaarheid van het humanisme en het Humanistisch Verbond in de landelijke en regionale media.
- Een nettogroei van het aantal leden.
- Aantoonbare stijging van de deelname/bezoekcij-

fers aan activiteiten, cursussen en evenementen.

- Positieve evaluaties van deelnemers en bezoekers.
- Uitsluitel over de haalbaarheid van (nieuwe) diensten door humanistisch geestelijk begeleiders.
- Een landelijk gespreid aanbod van cursussen.

De resultaten van 2014 zijn op activiteitsniveau uitgewerkt in de notitie *Resultaten Prioriteiten 2014*.

In het onderstaande een korte samenvatting van de activiteiten die in 2014 hebben plaatsgevonden en die hebben bijgedragen aan het bereiken van de eind 2013 geformuleerde resultaten.

- Het aantal evenementen is toegenomen ten opzichte van 2013. Zo zijn er in 2014 voor het eerst twee Socrateslezingen georganiseerd. Het aantal leden en niet-leden dat deze twee lezingen heeft bezocht, was respectievelijk 320 (lezing van Susan Neiman over Verlicht Europa) en 440 (lezing van Evelien Tonkens over de participatiesamenleving). Daarnaast is er voor het eerst een landelijke lezingen+-serie geïntroduceerd met in totaal bijna 1.000 deelnemers. Meer dan de helft van deze deelnemers was niet lid.
- In 2014 is als Lezing+ Stil de Tijd gerealiseerd met Joke Hermsen en Ivo Janssen, een filosofisch en muzikaal programma. Het aantal deelnemers in Baarn (april) bedroeg 340 deelnemers (50% niet lid), in Breda (september) 170 deelnemers (65% niet lid) en in Zwolle (november) ook 170 deelnemers (en 65% niet lid).
- Alle publieksevenementen zijn geëvalueerd door de deelnemers en met een 'goed' gewaardeerd.
- Er zijn in 2014 door het land in totaal 19 introductie cursussen Humanisme georganiseerd met in totaal 259 deelnemers. Er zijn 5 cursussen Klas-

sieke Levenskunst georganiseerd met in totaal 61 deelnemers. Daarnaast zijn er 6 cursussen Moderne Levenskunst georganiseerd met in totaal 57 deelnemers. De landelijke cursussen worden met gemiddeld een rapportcijfer 8 beoordeeld door de deelnemers; de docent wordt beoordeeld met een rapportcijfer tussen 8 en 9.

- In 2014 zijn gebruiksvriendelijke procedures ontwikkeld voor het uitnodigingsbeleid, inschrijving voor evenementen en cursussen en voor digitaal betalen. Ter verbetering van het relatiebeheer werd Charibase opgeschoond, opnieuw ingericht en processen en protocollen voor het relatiebeheer herschreven. Het effect van deze meer gebruiks- en ledenvriendelijke processen moet effect sorteren voor de deelname aan activiteiten in 2015.
- Het Humanistisch Verbond was in 2014 aantoonbaar meer zichtbaar op tv, radio en in de dag- en weekbladen. Op www.humanistischverbond.nl/persberichten staan de belangrijkste artikelen van 2013 en 2014.
- In de aanloop naar de Europese Verkiezingen 2014 is de humanistische Kieswijzer.eu ontwikkeld met als resultaat 7.000 gebruikers.
- Het ledenpanel (ruim 900 leden) werd in 2014 viermaal geraadpleegd: een ledenonderzoek over Europa, een ledenonderzoek over de participatiesamenleving, een ledenonderzoek naar het belang van (humanistische) rituelen en een behoefteonderzoek naar nieuwe vormen van humanistische dienstverlening. De resultaten van de eerste drie panelonderzoeken zijn primair gebruikt voor content in tijdschrift *Human*.
- De haalbaarheid van (nieuwe) diensten door de humanistisch geestelijke begeleiding is door middel van het vierde ledenpanel onderzocht. Bij

dit onderzoek zijn ook niet-leden betrokken. Het kwantitatief onderzoek wijst uit dat er bij 19% van de leden van het Humanistisch Verbond en 6% van het grote publiek potentieel behoefte is aan ondersteuning bij levensbeschouwelijke vragen die door het Humanistisch Verbond wordt ontwikkeld en aangeboden. Dit onderzoek krijgt in 2015 een vervolg in een kwalitatief onderzoek bij twee potentiële doelgroepen.

- De voorgenomen ontwikkeling van een 'gesprekstool dementie' en de tentoonstelling over vergankelijkheid ('All things must pass') zijn in 2014 uitgewerkt en worden in 2015-2016 verder tot uitvoering gebracht.
- Een deel van de website Relatievieringen is vernieuwd en er zijn advertenties gemaakt om deze dienst verder te promoten. In 2015-2016 wordt deze promotie verder geïntensiveerd om in 2016 te komen tot groei van de dienst naar 50 vieringen per jaar.
- De praktijken en thema's van de Humanistisch Geestelijk Begeleiders (HGB'ers) zijn in 2014 via de website nadrukkelijker over het voetlicht gebracht als maatschappelijke dienstverlening. In de media was aandacht voor Your Song (HGB Defensie) en palliatieve zorg. Op het raadsliedenforum en op de homepage verscheen een interviewreeks over HGB en participatiesamenleving en rituelen/vieringen. Het symposium voor HGB, met het thema participatiesamenleving, was op 30 oktober 2014 bij de ISVV.
- Met ingang van 2014 zijn de nalatenschappen zonder executeur testamentair geprofileerd via de verschillende media. Conceptteksten, advertentie en banners zijn gemaakt. Er wordt een minisite Nalatenschappen gebouwd, die in 2015 moet zijn gerealiseerd.

5. Fondsen- en ledenwerving

5.1 Fondsenwerving

Humanistisch Verbond

In mei en december ontvingen de leden de voorjaars- en najaarsactie met het verzoek een extra gift te doen. In de voorjaarsactie is een gift gevraagd voor het bereiken van een groot publiek. De opbrengst hiervoor was € 25.291,50. Bij de najaarsactie lag de focus op bescherming van het recht op vrijheid van levensovertuiging. De opbrengst hiervoor was € 36.174,00 (stand januari 2015).

De tendens is, evenals in 2013, dat minder mensen geven, maar degenen die geven doen dit gul.

Steunfonds Humanisme

Per 31 december 2014 telde het bestand 504 potentiële erfstellers tegenover 520 in 2013.

In 2014 hebben 372 mensen informatie opgevraagd over de mogelijkheid om het Steunfonds te benoemen tot executeur. Daarop hebben 63 mensen een huisbezoek aangevraagd. Deze bezoeken hebben geleid tot 19 nieuwe erfstellers per 31 december 2014.

Voorts zijn er in totaal 81 nalatenschappen in behandeling geweest, waarvan er 29 nieuw in behandeling zijn genomen en 52 uit voorgaande jaren. In 2014 zijn er 29 nalatenschappen afgehandeld.

5.2 Ledenwerving

Doelstelling in het *Meerjarenbeleidsplan 2012-2017* is een cumulatieve ledengroei naar 15.000 leden

per 31 december 2016. In 2013 en 2014 werden de ambities voor de nettoledengroei niet gerealiseerd. De nettoledenwinst is in 2012 gestagneerd. Om toch een gewenste ledenwinst te realiseren, is in de eerste helft van 2014 de website zodanig ingericht dat de conversie van wervingsactiviteiten kan worden gemeten. Het aantal bezoeken aan de website is met 33% gestegen. Door 25% van de nieuwe leden is de website genoemd als basis waardoor men lid is geworden (in 2013 was dit 6%).

In 2014 zijn er 925 nieuwe leden ingeschreven (in 2013 waren dit er 936). In 2014 hebben 724 leden zich uitgeschreven (in 2013 waren dit er 778). 36% van de uitschrijvingen was een gevolg van overlijdens en opnames in verpleeghuizen. 20% van de leden heeft een financiële reden opgegeven.

In december 2014 is de nieuwe campagne 'Als je vindt ...' aangescherpt. Hiertoe zijn nieuwe radiospots, advertenties en een nieuwe landingspagina gemaakt. De focus van deze campagne is 'Vrijheid van denken'. Het verkeer naar de website is daarmee aanzienlijk vergroot, maar heeft niet direct geleid tot nieuwe lidmaatschappen.

Uit het klantonderzoek van 2013 blijkt dat *leads* behoefte hebben aan informatie over humanisme, vooral via achtergrondartikelen, inspirerende persoonlijke verhalen en praktische tips. Zij zien deze informatie graag terug in tv-programma's, dagbladen en tijdschriften. Het mediabereik is in 2014 toegenomen, maar heeft niet geleid tot verhoging van het netto aantal leden.

6. Financiën

Het boekjaar 2014 werd afgesloten met een positief resultaat van € 789.220,-. Begroot was een negatief resultaat van € 534.119,-.

Het resultaat is conform de resultaatverdeling toegevoegd aan de continuïteitsreserve, reserve als bron van inkomsten, bestemmingsreserve en bestemmingsfondsen.

6.1 Baten

De inkomsten in 2014 waren hoger dan begroot, te weten € 1.296.566,-, dat voornamelijk wordt veroorzaakt door de stijging van de nalatenschappen en de rente en baten uit beleggingen.

6.2 Lasten

De gerealiseerde lasten in 2014 waren lager dan begroot, te weten € 26.774,-.

6.3 Vermogen en beleggingen

Van de contributie-inkomsten is 20% bestemd voor de afdelingen. Dat bedrag wordt verdeeld naar rato van het aantal leden en afhankelijk van het 'eigen vermogen' van een afdeling. Is dat vermogen te hoog (de berekeningswijze hiervoor is vastgelegd in het huishoudelijk reglement) dan wordt geen contributie afgedragen.

In 2014 werd € 104.120,- afgedragen aan 30 afdelin-

gen. Zeven afdelingen ontvingen geen contributie vanwege een te groot eigen vermogen, vijf afdelingen hebben een gedeeltelijke contributieafdracht ontvangen.

Het Steunfonds draagt jaarlijks bij aan de exploitatie van het Humanistisch Verbond. In 2014 was deze structurele bijdrage € 1.510.000,-.

Een eventueel surplus aan inkomsten uit nalatenschappen en andere schenkingen wordt belegd in obligaties, aandelen en deposito's. Het beheer van de beleggingsportefeuille is per 1 januari 2014 overgedragen aan Triodos Bank. Het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille is defensief.

De bank acteerde in 2014 op basis van een mandaat om wijzigingen aan te brengen in de portefeuille binnen de marge van 75% vastrentende waarden (obligaties: minimum 60%, maximum 80%) en 25% aandelen (minimum 20%, maximum 30%).

Het rentepercentage dat het Steunfonds betaalt aan afdelingen van het Humanistisch Verbond die hun middelen hebben ondergebracht bij het Steunfonds was in 2014 2,03% tegenover 2,21% in 2013. De rente wordt berekend op basis van de gemiddelde rentetarieven bij banken op 1 oktober van het boekjaar op vrij opneembare internet spaarrekeningen plus 1%-punt.

6.4 Resultaat spaar- en beleggingsvormen

Bedragen x € 1.000,-

Beleggingen

	2014	2013	2012	2011	2010
Obligatierente	92	149	128	141	142
Dividend	40	6	21	30	23
Gerealiseerd koersresultaat	69	69	121	-6	110
Ongerealiseerd koersresultaat	431	168	346	-128	210
Brutobeleggingsresultaat	632	392	616	37	485
Kosten beleggingen	33	31	37	34	34
Nettobeleggingsresultaat	599	361	579	3	451
Rendement beleggingen	9,32%	5,94%	10,34%	0,06%	8,28%
Gemiddeld rendement 2009-2014 (percentage)	6,79%				
Gemiddeld rendement 2009-2014 (bedrag)	399				
Nettoresultaat liquide middelen	11	11	12	15	5

6.5 Functie en omvang continuïteitsreserve

Naast de financiering van het Humanistisch Verbond heeft het eigen vermogen ook de functie het risico van tegen- of wegvallende inkomsten op te vangen. Met name de inkomsten uit nalatenschappen zijn met grote onzekerheden omgeven: wanneer nalatenschappen vrijkomen en wat de omvang ervan zal zijn is volstrekt onvoorspelbaar. Ook is sprake van toenemende concurrentie in het werven van nalatenschappen.

Anders dan de baten zijn de kosten van Humanistisch Verbond/Steunfonds Humanisme in belangrijke mate als 'vast' te typeren. Eventuele noodzakelijke aanpassing van de kostenstructuur onder handhaving van de continuïteit van de organisatie vergt derhalve geruime tijd.

Het CBF hanteert als norm voor de continuïteitsreserve een bedrag van 1,5 keer de jaarlijkse uitvoeringskosten. Daarnaast is ruimte voor een bestemmingsreserve ten behoeve van de doelstelling.

De continuïteitsreserve bedraagt, exclusief bestemmingsreserves, per 31 december 2014 € 4.087.945,- tegenover € 3.848.831,- per 1 januari 2014.

De maximale omvang van de continuïteitsreserve is ultimo 2014 berekend op € 4.392.780,- en mag volgens de CBF-norm maximaal 1,5 keer de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie zijn.

6.6 Bestemmingsreserve

De bestemmingsreserves betreffen door het bestuur geoormerkte gelden voor specifieke doeleinden. Het zijn geen verplichtingen aan derden.

- De bestemmingsreserve *intensivering uitvoering Meerjarenbeleidsplan* betreft een bestemmingsreserve ter dekking van de kosten voor extra impulsen om de doelen en ambities van het Meerjaren-

beleidsplan te kunnen realiseren. Hiervoor is een bedrag van € 200.000,- gereserveerd. In 2013 is € 94.547,- en in 2014 is € 49.101,- ten laste van deze reserve gebracht, waardoor de stand van deze reserve ultimo 2014 € 56.352,- bedraagt.

- De bestemmingsreserve *dienstverlening afdelingen* betreft een reserve voor nieuwe ontwikkelingen binnen de vereniging, voor extra activiteiten voor/ door afdelingen van het Humanistisch Verbond waarvoor de afdeling onvoldoende middelen heeft, en voor activiteiten in regio's waar geen afdeling bestaat. De reserve is afkomstig uit de middelen van opgeheven afdelingen. In 2014 werd aan deze reserve een bedrag van € 7.134,- toegevoegd als gevolg van de opheffing van de afdelingen Zaanstreek en Zeeuws-Vlaanderen.
- De bestemmingsreserve *ziekteverzuim* is gevormd ter dekking van de kosten voor de vervanging van zieke werknemers in de toekomst. De reserve wordt jaarlijks verhoogd met het voor dat jaar geldende ziekteverzuimpercentage tot maximaal € 100.000,- voor zover het resultaat dit toelaat.
- De reservering ten behoeve van Humanistisch Verbond afdeling Haaglanden wordt beheerd door de *Stichting Vrienden van het Humanistisch Verbond afdeling Haaglanden*. In 2014 werd het resultaat van de stichting ad € 30.276,- gemuteerd op deze bestemmingsreserve.

6.7 Bestemmingsfonds

Het fonds betreft de door derden geoormerkte gelden. Per 1 januari 2013 omvatte dit fonds € 119.095,- uit een legaat met als bestemming de provincie Drenthe en uit een legaat met als bestemming de opgeheven gemeenschap Heerenveen. In 2014 is daar bij gekomen een legaat met als bestemming Amsterdam en een legaat met als bestemming Assen (respectievelijk € 600.000,- en € 5.000,-). In 2014 is door de afdeling Friesland een bedrag van € 6.436,- uitgegeven. Dit bedrag is onttrokken aan dit bestemmingsfonds.

7. Verantwoordingsverklaring

Zowel het Humanistisch Verbond als het Steunfonds hanteren de *Code Wijffels voor Goed Bestuur* als leidraad voor transparant besturen.

In de Verantwoordingsverklaring van het Humanistisch Verbond en het Steunfonds Humanisme wordt verwoord hoe inhoud wordt gegeven aan de principes van scheiding van functies, effectieve besteding van de middelen en van een heldere communicatie en omgang met belanghebbenden.

7.1 Toezicht en bestuur

De Algemene Ledenvergadering (ALV) houdt door middel van een jaarvergadering toezicht op het bestuurlijk functioneren.

In 2014 werden het Jaarbeeld 2013 en de Jaarrekening 2013 ter goedkeuring voorgelegd aan de ALV, die hiermee akkoord is gegaan. Tevens werd de ALV door de directie geïnformeerd over de inhoudelijke en financiële voortgang 2014 en te verwachten ontwikkelingen in 2014.

De jaarlijkse zelfevaluatie van het bestuur vond plaats op 10 januari 2015.

Het jaarlijkse beoordelingsgesprek van de voorzitter en algemeen secretaris met de directie heeft vanwege ziekte van de huidige directeur vanaf december 2014 niet plaatsgevonden.

Vrijwilligersbeleid

Het Humanistisch Verbond is een vereniging waarin veel vrijwilligers actief zijn, met name op lokaal niveau. De bestuursfuncties van deze afdelingen worden door vrijwilligers vervuld en ook de leden die lokale activiteiten organiseren, doen dit op vrijwillige basis.

De werving van nieuwe bestuursleden en vrijwilligers die activiteiten organiseren gebeurt door de afdelingsbesturen. De bestuursverkiezingen vinden plaats op een vooraf aan alle leden aangekondigde ledenvergadering.

Naast actieve vrijwilligers op lokaal niveau is een aantal vrijwilligers actief betrokken bij de ontwikkeling en organisatie van landelijke activiteiten. In 2014 was dat onder andere de Lezing+ 'Stil de tijd'.

Leden worden uitgenodigd om actief mee te denken over en mee te werken aan de (beleids)doelstellingen van het Humanistisch Verbond, onder andere via bijeenkomsten voor actieve leden en deelname aan het ledenpanel (in 2014 ruim 900 leden).

Vrijwilligers zijn WA-verzekerd tijdens de verrichting van werkzaamheden voor het Humanistisch Verbond. De onkosten die door de vrijwilliger worden gemaakt voor de uitvoering van de activiteiten worden vergoed.

7.2 Effectieve besteding middelen

Besteding middelen

Uitgangspunten voor de besteding van de beschikbare middelen:

- Een maximale besteding ten gunste van de doelstelling.
- Het percentage middelen besteed aan de eigen fondswerving bedraagt geconsolideerd voor het Humanistisch Verbond en Steunfonds Humanisme maximaal 25% (CBF-norm).

In 2014 zag de verhouding van de totale bestedingen er als volgt uit:

- De totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie tot de totale baten waren in 2014 63,68%.
- De totale bestedingen aan de doelstelling in relatie met de totale lasten waren 80,84%.
- De kosten voor fondsenwerving in relatie tot de totale baten waren 11,11%. Dit is ruim onder de CBF-norm.
- De bestedingen voor beheer en administratie in relatie tot de totale lasten waren 6,39%.

De bestedingspercentages worden toegelicht in de Jaarrekening onder het hoofdstuk *Toelichting op de staat van baten en lasten*.

Ten behoeve van een effectieve besteding van de middelen worden op jaarbasis budgetten vastgesteld voor de diverse projecten en activiteiten. Op basis van financiële rapportages vindt drie keer per jaar een bespreking plaats tussen verantwoordelijke budgethouders en directie over de voortgang in de uitgaven. Dit kan leiden tot aanpassingen van de activiteiten dan wel van de budgetten. Afwijkingen van de budgetbegroting moeten vooraf worden gemeld aan de directie.

Daarnaast brengt de directie op basis van financiële rapportages drie keer per jaar verslag uit aan het bestuur over de voortgang in de bestedingen en inkomsten. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden besproken en kunnen aanleiding zijn voor wijzigingen in beleid en uitvoering.

In 2015 wordt het systeem op basis waarvan de uren ten behoeve van het bepalen van de verhouding van de totale bestedingen worden geregistreerd, geactualiseerd naar de huidige inzichten. Het resultaat daarvan wordt opgenomen in het verslag over het jaar 2015.

Financieel beheer afdelingen

Afdelingen dienen jaarlijks een werkplan in met een begroting en leggen verantwoording af over de bestedingen door middel van een balans en exploitatierekening. Alle afdelingen hebben hun financiële

jaarverantwoording ingediend over het jaar 2014. Op 28 juni 2014 vond het jaarlijkse penningmeesters-overleg plaats. Het belangrijkste onderwerp was de organisatie en financieringswijze van een landelijk (dekkend) aanbod van verenigingsactiviteiten. Op de ALV op 24 november 2013 is een werkgroep ingesteld, bestaande uit hoofdbestuursleden, afdelingspenningmeesters en stafmedewerkers die zich in 2014 hebben gebogen over de financiering van een landelijk dekkend dienstenaanbod en een alternatieve financieringswijze van afdelingen. De tussentijdse resultaten zijn op bovengenoemd penningmeesters-overleg gepresenteerd. Op de ALV van 2014 heeft het hoofdbestuur het voorstel van deze werkgroep gepresenteerd, dat is aangenomen door de ALV.

7.3 Communicatie met belanghebbenden

Het Humanistisch Verbond verenigt mensen die zich herkennen in het humanisme, waaronder vrijzinnigen, atheïsten, agnosten en seculieren. We bieden mensen kennis en mogelijkheden om op hun eigen manier zin te geven aan hun leven en bij te dragen aan een humane samenleving.

Onze belanghebbenden zijn:

- de ledendonateurs en erfstellers, waaronder actieve leden: afdelingsbesturen, activiteitencommissies, ledengroepen (*supporters*);
- mensen die geïnteresseerd zijn in het humanisme, waaronder deelnemers aan cursussen, bezoekers van evenementen, waaronder lezingen en lezers van onze uitingen, waaronder de HV-Nieuwsbrief (*leads*);
- 'afnemers' van humanistische diensten, zoals relatievieringen, humanistisch geestelijke begeleiding en het executeurschap.

In 2014 zijn vier thema's ('Europa – springlevend ideaal', 'I Human - ik ben online, dus ik ben', 'De participatiesamenleving' en 'Rituelen – van de wieg tot het graf') leidend geweest voor het genereren van interne en externe publiciteit. Deze onderwerpen sluiten aan bij de maatschappelijke en politieke agenda, waardoor de kans op aandacht van media en publiek toeneemt. De keus voor vier onderwerpen resulteer-

de in het proactief plannen van acties richting media en politiek, het invullen van publieksevenementen en het afstemmen van wervingsacties op deze activiteiten. De thema's van 2015 worden: Liefde & Relaties, De duurzame mens, Vrijheid van meningsuiting, Veraf/Dichtbij en Macht/Onmacht.

In 2014 hebben de leden vier keer het ledentijdschrift *Human* (oplage 12.500) ontvangen. Leden ontvangen ook geprinte nieuwsbrieven van de afdeling waarvan ze deel uitmaken. In juni 2014 ontvingen de leden het Jaarbeeld 2013. De Actieve Ledendag was op 28 juni 2014. Afspraken werden gemaakt over een concreet landelijk aanbod in 2015. Tevens werden de tussentijdse resultaten van de werkgroep Organisatie en Financiën gepresenteerd. De ledendag in Beeld en Geluid (Hilversum) was op 22 november 2014. Tijdens de Algemene Ledenvergadering op deze ledendag zijn leden geïnformeerd over de voortgang en resultaten van de activiteiten. Daar werd een voorstel van bovengenoemde werkgroep aangenomen.

Website

Via de website kunnen leden en geïnteresseerden zich snel informeren over het humanistische geluid, nieuws en actualiteiten. Bezoekers van de website kunnen op alle artikelen en berichten reageren. De trend is dat het aantal bezoekers elk jaar met minstens 10% stijgt. Ook in 2014 is het aantal bezoekers gestegen.

Enkele cijfers:

- Het aantal bezoeken steeg met 32% tot 120.178.
- Het aantal pagina's dat werd bezocht steeg met 40% tot 556.558.
- Het percentage mobiele gebruikers is gestegen tot 32% van het totale verkeer door introductie van de mobiele site in 2014.

Nieuws is een belangrijke trekker van verkeer naar de site. De nieuwspagina's worden door 17% bekeken, de agenda door 7% en de pagina's van de afdelingen door 6% van de bezoekers. Blogs en themapagina's worden minder vaak bekeken.

In 2013 was het aantal bezoekers dat via sociale media (Facebook, Twitter en het Youtube-kanaal) op de site kwam 3%. In 2014 is dat gestegen naar 19%.

Nieuwsbrief

Leden en geïnteresseerden kunnen zich abonneren op een tweewekelijkse *HV-Nieuwsbrief*. Hierin vinden zij informatie en nieuws over activiteiten, standpunten, de jaarthema's en gebeurtenissen bij het Humanistisch Verbond en de humanistische beweging. Door verschillende marketingacties is het aantal abonnees gestegen naar 7.000 (tegenover 3.500 eind 2013). De Nieuwsbriefmodule wordt ook gebruikt voor mailingen over evenementen zoals de Socrateslezing, Duivelse Dilemma's en de Ledendag.

Landingspagina humanisme.nu

Om geïnteresseerden beter van dienst te zijn, hebben we in 2014 de landingspagina Humanisme.nu gebouwd. Deze pagina bevat korte informatie over het doel en de diensten van het Humanistisch Verbond. Doel van deze pagina is ledenwerving. De pagina wordt ook gebruikt in combinatie met advertenties en radiospotjes. Door deze pagina kunnen we inzet, middelen en resultaten van werving beter in kaart brengen.

Van begin juni 2014 tot 9 december 2014 bezochten 3.627 mensen deze pagina. Na de lancering van de vernieuwde pagina op 9 december, heeft de pagina in december 2014 1.941 bezoekers gekregen.

Vereniging

Voor de lokale activiteiten, zoals humanistische cafés, lezingen en cursussen kunnen leden terecht op de afdelingspagina's van de website en voor ondersteuning bij hun activiteiten. In 2014 zijn de afdelingssites verbeterd, zodat activiteiten van afdelingen beter worden uitgelicht. Dit is belangrijk voor het aantrekken van nieuwe leden. Deze vernieuwing is terug te zien in de cijfers. Het aantal raadplegingen van agenda-items steeg in 2014 met maar liefst 300%!

Sociale media

Het aantal volgers op Twitter steeg in 2014 van 1.800 naar 2.600. Eind 2014 tellen we ongeveer 2.000 likes op Facebook (600 meer dan in 2013). Het aantal interacties steeg met ongeveer 50%.

8. Bestuur en directie

8.1 Bestuur

Bestuursleden hebben een zittingstermijn van vier jaar en kunnen maximaal één keer worden herbenoemd. Voor bestuursleden benoemd voor 2009 geldt een overgangsregeling.

Bestuurswisselingen vinden plaats overeenkomstig een rooster van aftreden.

Alle bestuursleden zijn actief op onbezoldigde basis. Zij kunnen onkosten declareren op basis van specificaties. De voorzitter ontvangt per maand een vaste onkostenvergoeding voor reis-, verblijf-, onkosten en representatie. Aan bestuurders worden geen leningen, voorschotten en garanties verstrekt.

Het bestuur van het Humanistisch Verbond bestaat op 31 december 2014 uit:

Boris van der Ham, voorzitter

Voorzitter sinds november 2012; aftredend 2016; definitief aftredend 2020.

Portefeuille: woordvoerder/representatie Humanistisch Verbond, visie, vertegenwoordiging Humanistisch Verbond in Algemene Vergadering Humanistische Alliantie

Functie dagelijks leven: ondernemer en schrijver

Nevenfuncties:

- Juryvoorzitter Ziggo TV-prijzen
- Voorzitter 'Vrienden van de JD'
- Voorzitter Nicam
- Voorzitter toneeljury
- Raad van Advies Kamp Westerbork
- Commissielid SNS Reaal Cultuurfonds
- Bestuurslid ACT

Magdeleen Sturm, algemeen secretaris

Algemeen secretaris sinds november 2007; definitief aftredend 2017.

Portefeuille: personeel en organisatie, fonds- en ledenwerving

Functie dagelijks leven: algemeen directeur Lysias Consulting Group

Nevenfuncties:

- Voorzitter bestuur Stichting Human (Humanistische Omroep)
- Bestuurslid Ars Donandi (koepelstichting van vermogensfondsen)
- Redactielid Managementsite
- Voorzitter van de Commissie van toelating van de ROA (Raad voor Organisatieadviesbureaus)
- Lid van het Kwaliteitsteam Des Beemsters

Leon Benders, penningmeester

Penningmeester sinds november 2012; aftredend 2016; definitief aftredend 2020

Portefeuille: financiën/CBF-keur, Steunfonds Humanisme

Functie dagelijks leven: manager engineering Liandon, Arnhem

Nevenfuncties:

- Verenigingsraad Natuurmonumenten
- Penningmeester Raad van Toezicht Bibliotheek Hilversum
- Bestuurslid Stichting Steunfonds Humanisme
- Lid ledenraad Rabobank Gooi en Vechtplassen

Miranda Meijerman, algemeen bestuurslid

Algemeen bestuurslid sinds november 2012; aftredend 2016; definitief aftredend 2020.

Portefeuille: verenigingszaken, Jong HV

Functie dagelijks leven: business consultant process bij Eiffel

Nevenfuncties:

- Geen

Marieke Cambeen, algemeen bestuurslid

Algemeen bestuurslid sinds november 2012; aftredend 2016; definitief aftredend 2020.

Portefeuille: marketing, werving en communicatie

Functie dagelijks leven: uitgever

Nevenfuncties:

- Geen

Ina Bakker, algemeen bestuurslid

Algemeen bestuurslid sinds november 2010; afgetreden tijdens de ALV van 22 november 2014.

Portefeuille: geestelijke verzorging Zorg

Functie dagelijks leven: zelfstandig adviseur

Nevenfuncties:

- Raad van Toezicht Stichting SO & T, Amsterdam

Jan Hein Mooren, algemeen bestuurslid

Algemeen bestuurslid sinds november 2010; afgetreden tijdens de ALV van 22 november 2014.

Portefeuille: geestelijke verzorging Defensie/Justitie

Functie dagelijks leven: gepensioneerd

Nevenfuncties:

- Lid van de commissie Herziening Beroepsstandaard Vereniging voor Geestelijk Verzorgeren in Zorginstellingen

Sinds 22 november 2014 zijn er twee vacatures binnen het bestuur, te weten een vacature voor een algemeen bestuurslid met portefeuille Visie/Internationaal en een vacature voor een algemeen bestuurslid met portefeuille Humanistisch Geestelijke Begeleiding

Deze laatste vacature wordt tijdelijk waargenomen door Jan Hein Mooren, voormalig bestuurslid. Jan Hein neemt niet deel aan de vergaderingen van het hoofdbestuur, maar voert wel de bij deze portefeuille behorende werkzaamheden met de daarbij behorende bevoegdheden uit.

8.2 Directie

Het (landelijk) bestuur werd in zijn functie ondersteund door een bezoldigde directie. Deze is verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering en stuurt de uitvoeringsorganisatie (landelijk bureau) aan. De directie kan daarnaast bepaald beleid vaststellen, waarna het bestuur dat beleid dient goed te keuren.

De verantwoordelijkheid van de directie is vastgelegd in een directiestatuut.

Directie: Ineke de Vries

Nevenfuncties:

- Lid Dagelijks Bestuur Humanistische Alliantie (vice-voorzitter en secretaris)
- Voorzitter Programmaraad Humanistische Omroep Stichting (HUMAN)
- Lid Bestuur Stichting Socrates
- Lid Raad van Toezicht Interartlab

Salariëring geschiedt volgens de CAO Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening

De directeur heeft een aanstelling van 36 uur (= full-time) voor onbepaalde tijd.

Over 2014 is de salariëring van de directie getoetst aan de Adviesregeling beloningen directeuren van goede doelen van de Vereniging Fondswervende Instellingen (VFI). Deze adviesregeling is gebaseerd op de CAO voor rijksambtenaren. De toetsing wees uit dat het salaris in 2014 voldoet aan de norm die aan de directiebeloning wordt gesteld door het VFI. De directiebezoldiging wordt cijfermatig toegelicht in de Jaarrekening onder de toelichting op de lastenverdeling bij de personeelskosten.

9. Beleid en begroting 2015

9.1 Beleid 2015

In 2015 werkt het Humanistisch Verbond voor het vierde jaar aan de uitvoering van het *Meerjarenbeleidsplan 'Inspireren en Verbonden 2012-2017'*. Dit jaar, 2015, staat vooral in het teken van doorpakken en oogsten van wat we in voorgaande jaren in gang hebben gezet.

Dat betekent:

- versterken van het humanistische geluid in de samenleving;
- versterken van de samenwerking tussen afdelingen/actieve leden en het landelijk bureau;
- versterken van humanistische diensten;
- verdere uitdieping van de strategische samenwerking met partners als het HVO Primair, Human en Stichting Socrates om het humanistische gedachtegoed verder uit te dragen;
- ontwikkelen van een herkenbaar landelijk aanbod van producten;
- verbeteren van de resultaten van marketing en werving, met name de ledengroei;
- optimaliseren van de interne organisatie (en de processen), afgestemd op de veranderingen in de maatschappij en op de uitvoering van de strategische doelen.

9.2 Risico's 2015

Imago en doelstellingen

Uit het klantonderzoek van Newcom van 2013 blijkt dat *supporters* (leden) en *leads* (degenen die overwegen zich met het Humanistisch Verbond te verbinden) het Humanistisch Verbond associëren met maatschappelijk betrokken, betrouwbaar, inspirerend, deskundig, open en met goede kwaliteit. Minder van toepassing zijn: vernieuwend, aantrekkelijk, klantvriendelijk en klantgericht, terwijl dit juist kenmerken zijn die in deze tijd van belang zijn om mensen te binden.

We slagen er niet goed in om het potentieel aan belangstellenden voor het humanisme (een groep van ongeveer 180.000 *leads*) om te zetten in een groei van het aantal leden. In 2014 zijn er wel producten en diensten ontwikkeld die beter aansluiten bij de vraag. Het effect hiervan zal echter pas in 2015 zichtbaar worden als de activiteiten worden uitgevoerd (bijvoorbeeld Duivelse Dilemma's on tour, vernieuwing van het cursusaanbod). In 2015 wordt ook ingezet op het verbeteren (van de klantgerichtheid) van de interne organisatie en met name het stroomlijnen van taken en verantwoordelijkheden van het team Marketing & Communicatie.

Werving nieuwe leden en behoud van leden

Een forse stijging van het aantal leden in 2015 ligt niet in de lijn der verwachtingen. Het Humanistisch Verbond beschikt over een zeer trouwe achterban. De gemiddelde leeftijd van de leden is echter hoog (65 jaar) en jaarlijks overlijdt een substantieel aantal en/of verhuist naar een verpleegtehuis. Tevens groeit het aantal opzeggingen om financiële redenen. Deze opzeggingen zijn moeilijk te beïnvloeden. In 2014 is een start gemaakt met het persoonlijk nabellen van leden die opzeggen. Er is beter zicht ontstaan op de redenen van opzeggen. Sommige leden kunnen behouden worden tegen gereduceerd tarief. Om beter zicht te krijgen op de redenen van opzeggingen, zullen we in 2015 doorgaan met nabellen, hoewel deze activiteit niet altijd waargemaakt kan worden.

Beheer vermogen

Het risico met betrekking tot het vermogen van het Humanistisch Verbond ligt vooral bij de inkomsten uit beleggingen. Met name de ongerealiseerde waardeverandering is onvoorspelbaar en afhankelijk van de ontwikkelingen op de effectenmarkt. Dit stelt hoge eisen aan de kwaliteit van het vermogensbeheer. Per 1 januari 2014 is het vermogensbeheer overgedragen aan Triodos Bank. Triodos Bank voert een beleid dat marktconform financieel rendement combineert met het bevorderen van duurzame ontwikkeling. De gelden zijn defensief belegd. Gezien de huidige (beurs)koersontwikkeling zijn de rendementen hoog te noemen; het beleggersklimaat is op het moment van schrijven goed tot zeer goed te noemen, maar in een volatiele markt (waarin wij op dit moment leven) brengt dit echter ook risico met zich mee.

De inkomsten uit nalatenschappen zijn onzeker: het is niet te voorspellen wanneer mensen overlijden en wat de hoogte zal zijn van hun nalatenschap. Steeds meer goededoelenorganisaties richten zich op het werven van nalatenschappen, zowel met als zonder de dienst executeur. Dat betekent dat het Humanistisch Verbond/Steunfonds meer en meer concurrentie ondervindt van andere fondsenwervende organisaties. De inspanningen gericht op het werven van nalatenschappen via de interne en externe media wordt mede daarom in 2015 geïntensiveerd.

Met ingang van 2015 is er aan het Humanistisch Verbond extra ondersteuning verleend door het Steunfonds. Of dat structureel moet worden gedaan is in de ALV 2014 besproken, maar op dit moment nog niet gerealiseerd.

Beheer financiën afdelingen

Afdelingen beschikken over eigen financiële middelen waarover zij aan het eind van het boekjaar verantwoording afleggen. Zij worden geacht een toelichting te geven bij 10% afwijking ten opzichte van de begroting. De meest voorkomende reden voor het niet uitvoeren van activiteiten is de beperkt beschikbare menskracht.

Gedurende het boekjaar bestaat geen inzicht in de bestedingen van afdelingen. Gezien de omvang van het bedrag in relatie tot het aantal afdelingen, wordt het risico op onjuiste bestedingen aanvaardbaar geacht.

Jaarlijks vindt bij 5 tot 7 door de accountant te bepalen afdelingen een uitgebreide controle plaats op de in- en uitgaven.

Het beleid van het Humanistisch Verbond is erop gericht om afdelingen te stimuleren zoveel mogelijk middelen in te zetten voor activiteiten, met name voor activiteiten die bijdragen aan een landelijk herkenbaar en aansprekend aanbod. Afdelingen met een groot eigen vermogen worden geacht beleidsplannen voor vijf jaar in te dienen waaruit blijkt dat hun vermogen over die periode afneemt. Dit beleid heeft tot nu toe geresulteerd in een beperkte afname van het gezamenlijke eigen vermogen.

Om dit proces te versnellen is in 2013 gestart met een jaarlijkse Actieve Ledendag. Doel van deze bijeenkomst is het samen met afdelingen opstellen van een landelijke evenementenagenda en een landelijk dekkend cursusaanbod voor het daarop volgende jaar. De uitvoering ervan is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van afdelingen én het landelijk bureau van het Humanistisch Verbond.

Interne organisatie

Omdat de huidige directeur sinds eind 2014 ziek is, zijn risico's voorzien voor de realisatie van de beleidsdoelstellingen. De externe vertegenwoordiging wordt deels opgevangen door leden van het bestuur en deels door medewerkers van het landelijk bureau. Het interne beheer en de (operationele) aansturing van de organisatie wordt tijdelijk vervuld door een interim-directeur intern beheer. Deze situatie is op de korte termijn afdoende om de lopende zaken te beheersen.

De capaciteit van de interne organisatie bereikt – gezien de voorgenomen doelstellingen en uitbreiding van de producten en diensten – de grenzen. Op dit moment wordt voor het kunnen realiseren van de

extra activiteiten gebruik gemaakt van externe inhuur. De doelstelling voor 2015 is om de organisatie zo in te richten dat – onder andere door een heldere taak- en verantwoordelijkheidsverdeling – meer efficiency wordt bereikt. Daarnaast wordt nagegaan hoe op budgetneutrale wijze de capaciteit kan worden uitgebreid.

9.3 Begroting 2015**Baten**

Baten uit fondsenwerving	2.478.661
Rentebaten en baten uit beleggingen	145.000

Totaal baten	2.623.661
---------------------	------------------

Lasten

Besteed aan doelstellingen	2.509.854
Werving baten:	
- Kosten eigen fondsenwerving	538.096
- Kosten van beleggingen	34.000

Beheer en administratie	
- Kosten beheer en administratie	194.052

Totale lasten	3.276.001
----------------------	------------------

Resultaat boekjaar	-652.340
---------------------------	-----------------

10. Ondertekening bestuur

Voorzitter: **Boris van der Ham**

Penningmeester: **Leon Benders**

Jaarrekening 2014

JAARREKENING 2014

BALANS PER 31 DECEMBER 2014 (na resultaatverdeling)

	<u>31 december 2014</u>		<u>31 december 2013</u>	
	€	€	€	€
ACTIVA				
Materiële vaste activa		<u>22.635</u>		<u>10.259</u>
		22.635		10.259
Vorderingen en overlopende activa	1.959.805		1.588.892	
Effecten	6.856.556		6.423.686	
Liquide middelen	<u>1.739.874</u>		<u>1.681.834</u>	
		10.556.235		9.694.412
Totaal activa		<u><u>10.578.870</u></u>		<u><u>9.704.671</u></u>
PASSIVA				
Reserves en fondsen				
<i>Reserves</i>				
Continuïteitsreserve	4.087.945		3.848.831	
Reserve bron van inkomsten	4.116.189		4.116.189	
Bestemmingsreserves	<u>748.900</u>		<u>797.358</u>	
		8.953.034		8.762.378
<i>Fondsen</i>				
Bestemmingsfonds dienstverlening afdelingen		717.659		119.095
Kortlopende schulden en overlopende passiva		<u>908.177</u>		<u>823.199</u>
Totaal passiva		<u><u>10.578.870</u></u>		<u><u>9.704.671</u></u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2014

	Realisatie 2014 €	Begroting 2014 €	Realisatie 2013 €
BATEN:			
Baten uit fondsenwerving	3.066.615	2.276.175	2.185.775
Rente en baten uit beleggingen	651.125	145.000	404.097
Som der baten	<u>3.717.740</u>	<u>2.421.175</u>	<u>2.589.872</u>
LASTEN:			
Besteed aan doelstellingen	2.367.489	2.256.700	2.194.008
Werving baten:			
Kosten eigen fondsenwerving	340.828	474.233	285.011
Kosten van beleggingen	33.197	42.000	30.840
Beheer en administratie:			
Kosten beheer en administratie	187.006	182.361	196.544
Som der lasten	<u>2.928.520</u>	<u>2.955.294</u>	<u>2.706.403</u>
Resultaat boekjaar	<u>789.220</u>	<u>-534.119</u>	<u>-116.530</u>
Het resultaat is als volgt verdeeld:			
Mutatie bestemmingsreserve Jong HV	9.467		3.430
Mutatie bestemmingsreserve ziekteverzuim	14.318		-6.139
Mutatie bestemmingsreserve dienstverlening afdelingen	7.134		0
Mutatie bestemmingsreserve intensivering uitvoering MJB	-49.101		-94.547
Mutatie bestemmingsreserve St. Vrienden van afd. Haaglanden	-30.276		-21.809
Mutatie reserve bron van	0		0
Mutatie continuïteitsreserve	239.114		2.535
Mutatie bestemmingsfonds legaten afdelingen	598.564		0
	<u>789.220</u>		<u>-116.530</u>

KASSTROOMOVERZICHT

	<u>2014</u>	<u>2013</u>
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN		
Resultaat	789.220	-116.530
Aanpassing voor:		
Afschrijving	6.142	4.092
Verandering in werkkapitaal:		
Mutatie vorderingen	-370.912	1.137.419
Mutatie kortlopende schulden	84.978	-160.213
Kasstroom uit operationele activiteiten	<u>-285.934</u>	<u>977.206</u>
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN		
Investeringen in materiële vaste activa	-18.518	-3.836
Desinvesteringen van materiële vaste activa	0	210
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	<u>-18.518</u>	<u>-3.626</u>
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Mutatie waardering effecten	<u>-432.870</u>	-346.745
	-432.870	-346.745
Totale kasstroom	<u>58.040</u>	<u>514.397</u>
HET VERLOOP VAN DE LIQUIDE MIDDELEN IS ALS VOLGT:		
Stand per 1 januari	1.681.834	1.167.437
Stand per 31 december	1.739.874	1.681.834
Mutatie liquide middelen	<u>58.040</u>	<u>514.397</u>

ALGEMENE TOELICHTING EN GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de eisen zoals verwoord in Richtlijn 650 voor fondswervende instellingen.

Samenvoeging/ consolidatie gelieerde en verbonden partijen

Het Humanistisch Verbond heeft met meerdere organisaties op humanistische grondslag een relatie. In de meeste gevallen is er sprake van een relatie op 'afstand'. Dergelijke organisaties, veelal stichtingen, zoals Stichting Huisvesting Humanistisch Verbond Groningen, Stichting Humanistische Uitvaartbegeleiding, de Humanistische Omroep, Stichting Humanistisch Vormingsonderwijs, Stichting HVO Primair, de Universiteit voor Humanistiek, Stichting Socrates, het Humanistisch Historisch Centrum, zijn weliswaar op humanistische grondslag georganiseerd, maar functioneren volledig zelfstandig en hebben eigen, specifieke doelstellingen die los staan van het Humanistisch Verbond. Het Verbond is in het verleden vaak betrokken geweest als (mede-) oprichter van deze stichtingen en heeft meestal het benoemingsrecht van leden van het bestuur.

Met enkele andere organisaties/stichtingen is de relatie intensiever. Niet alleen is sprake van benoeming van de bestuurders door het Verbond (of één van de afdelingen), maar het doel van deze stichtingen is eigenlijk alleen het (financieel) ondersteunen van het werk van het Humanistisch Verbond (soms specifiek in één van de afdelingen) en beheren van het daartoe in de stichting bijeengebracht vermogen.

In de statuten van deze stichtingen is bepaald dat in geval van liquidatie het vermogen aan het Humanistisch Verbond (en/of één van de afdelingen) toevalt.

Dergelijke stichtingen worden vanwege deze sterke verbondenheid met het Humanistisch Verbond in de samengevoegde jaarrekening meegeconsolideerd. Het gaat om de volgende stichtingen:

- De Stichting Steunfonds Humanisme
- De Stichting Vrienden van Humanistisch Verbond afdeling Haaglanden

De jaarrekening van deze stichtingen is opgesteld op basis van dezelfde grondslagen.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in de toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Grondslagen voor waardering activa en passiva

De in de balans opgenomen activa en passiva zijn, voorzover niet anders wordt vermeld, tegen nominale waarde opgenomen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde minus de afschrijvingen. De afschrijvingen zijn lineair op basis van een geraamde economische levensduur en zijn als volgt:

- inventaris	20%
- computerapparatuur en -programmatuur	20%
- overige installaties	20%

In het jaar van aanschaf wordt tijdsevenredig afgeschreven.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen en overige te betalen posten. Na eerste opname worden de financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Vorderingen

Vorderingen zijn opgenomen voor de nominale waarde, zonodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Effecten

De effecten, bestaande uit aandelen en obligaties, worden gewaardeerd tegen de reële waarde, dat is de beurswaarde per balansdatum. Ongerealiseerde - en gerealiseerde koersresultaten worden direct ten bate of ten laste van het resultaat in het desbetreffende jaar gebracht.

Pensioenen

De vereniging heeft voor haar werknemers een pensioenregeling welke is ondergebracht bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn. Dit is een toegezegde pensioenregeling maar is verwerkt in de jaarrekening als een toegezegde bijdrageregeling. Dat wil zeggen dat de vereniging geen verplichting heeft tot het voldoen van aanvullende premies in geval van een tekort bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn anders dan de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar. De premies zijn als lasten opgenomen in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Grondslagen voor de bepaling van de resultaten

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben.

Bij de bepaling van het resultaat zijn, voorzover niet anders wordt vermeld, de aan het boekjaar toe te rekenen kosten en opbrengsten opgenomen.

Nalatenschappen en ontvangen bijdragen uit acties van derden worden verantwoord op het moment dat ze betrouwbaar kunnen worden ingeschat, ongeacht of het een voorschot of afrekening betreft.

Kostentoerekening

Kosten worden toegerekend aan de doelstelling, werving baten en beheer en administratie op basis van de volgende maatstaven:

- * Direct toerekenbare kosten worden direct toegerekend
- * De indirect niet direct toerekenbare kosten (zoals personeelskosten, huisvestingskosten, organisatiekosten en afschrijvingskosten) worden verdeeld op basis van een procentuele verdeling die tot stand komt aan de hand van een urenregistratiesysteem op persoonsniveau wat gehanteerd wordt binnen de organisatie.

TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

Materiële vaste activa

	Computers	Overige Inventaris	Totaal 2014	Totaal 2013
	€	€	€	€
<i>1 januari 2014</i>				
Aanschaffingswaarden	24.891	78.795	103.686	100.060
Cumulatieve afschrijvingen	20.907	72.614	93.521	89.932
Boekwaarde Lokale afd.	94	0	94	597
Boekwaarden 1 januari	4.078	6.181	10.259	10.725
Mutaties				
Investeringen	18.518		18.518	3.836
Desinvesteringen		0	0	210
Afschrijvingen	4.404	1.644	6.048	3.589
Afschrijving lokale afdelingen	94		94	503
Totaal mutaties	14.020	-1.644	12.376	-46
<i>31 december 2014</i>				
Aanschaffingswaarden	43.409	78.795	122.204	105.835
Cumulatieve afschrijvingen	25.311	74.258	99.569	95.670
Boekwaarde Lokale afd.	0	0	0	94
Boekwaarden 31 december	18.098	4.537	22.635	10.259

Alle activa zijn primair benodigd voor de bedrijfsvoering.

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
	€	€
Vorderingen en overlopende activa		
Debiteuren	33.261	18.419
Interest obligaties	101.477	65.398
Nog te ontvangen legaten,erfstellingen,notariële schenkingen	1.762.795	1.492.865
Overige vorderingen en overlopende activa	62.272	12.210
	<u>1.959.805</u>	<u>1.588.892</u>

De nog te ontvangen legaten, erfstellingen en notariële schenkingen bestaan uit een groot aantal afzonderlijke ingeschatte posten.De voorziening voor eventuele oninbaarheid bedraagt evenals in 2013 nihil. Een deel van de nog te ontvangen nalatenschappen kan mogelijk een doorlooptijd hebben van 1 a 2 jaar.

Onder de overige vorderingen is een bedrag opgenomen van € 41.313 inzake voorgeschoten bedragen met betrekking tot afhandeling van nalatenschappen.

	<u>2014</u>	<u>2014</u>	<u>2013</u>	<u>2013</u>
	€	%	€	%
Effecten				
Obligaties	4.660.553	68%	4.058.346	63%
Aandelen	2.196.003	32%	2.360.048	37%
Alternatieve beleggingen	0	0%	5.292	0%
	<u>6.856.556</u>	<u>100%</u>	<u>6.423.686</u>	<u>100%</u>

De genoemde percentages zijn gebaseerd op een portefeuilleweging exclusief bij de vermogensbeheerder beschikbaar gestelde liquiditeiten.

	Obligaties	Aandelen	Alternatieve beleggingen	<u>Totaal 2014</u>	<u>Totaal 2013</u>
Stand per 1 januari	4.058.346	2.360.048	5.292	6.423.686	6.076.941
Aankopen	3.857.100	1.864.675	0	5.721.775	2.402.034
Verkopen	3.354.366	2.360.048	5.292	5.719.706	2.223.776
Koersresultaat ongerealiseerd	99.473	331.328	0	430.801	168.487
Stand per 31 december	<u>4.660.553</u>	<u>2.196.003</u>	<u>0</u>	<u>6.856.556</u>	<u>6.423.686</u>

De effecten worden aangehouden als belegging ten behoeve van de bedrijfsvoering.

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
	€	€
Liquide middelen		
ING-Bank	744.507	873.404
Rabobank	161.110	116.665
Schretlen	0	453.441
ABN Amro/Triodos	603.879	0
Liquide middelen Afdelingen	230.378	238.324
	<u>1.739.874</u>	<u>1.681.834</u>

Per 31 december 2014 zijn alle liquide middelen direct opvraagbaar.

PASSIVA

Reserves

	Totaal 2014	Totaal 2013
	€	€
Continuïteitsreserve		
Stand per 1 januari	3.848.831	7.956.485
Overbrenging naar reserve bron van inkomsten		-4.116.189
Mutatie via resultaatsbestemming	239.114	8.535
Stand per 31 december	<u>4.087.945</u>	<u>3.848.831</u>

Deze reserve is gevormd ter dekking van risico's om zeker te stellen dat ook in de toekomst alle verplichtingen nagekomen kunnen worden. De CBF norm is maximaal 1,5 keer de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie voor een bedrag van € 4.392.780.

	Totaal 2014	Totaal 2013
	€	€
Reserve als bron van inkomsten		
Stand per 1 januari	4.116.189	0
Overbrenging van continuïteitsreserve	0	4.116.189
Mutatie via resultaatsbestemming	0	0
Stand per 31 december	<u>4.116.189</u>	<u>4.116.189</u>

Deze reserve is ontstaan uit de continuïteitsreserve. Omdat de hoogte van de continuïteitsreserve maximaal 1,5 keer de jaarlijkse organisatiekosten mag zijn is voor het meerdere een reserve als bron van inkomsten gevormd ter dekking van de doelstellingen.

	2014	2013
	€	€
Bestemmingsreserves zijn:		
Stand per 1 januari	797.358	922.423
Mutatie via resultaatsbestemming	-48.458	-125.065
Stand per 31 december	<u>748.900</u>	<u>797.358</u>

Bestemmingsreserves zijn:

	2014	2013
	€	€
<i>Intensivering uitvoering Meerjarenbeleidsplan</i>		
Stand per 1 januari	105.453	200.000
Mutatie via resultaatsbestemming	-49.101	-94.547
Stand per 31 december	<u>56.352</u>	<u>105.453</u>

Dienstverlening afdelingen

Stand per 1 januari	29.000	29.000
Mutatie via resultaatsbestemming	7.134	0
Stand per 31 december	<u>36.134</u>	<u>29.000</u>

Jong HV

Stand per 1 januari	2.329	4.899
Mutatie via resultaatsbestemming	9.467	-2.570
Stand per 31 december	<u>11.796</u>	<u>2.329</u>

	<u>2014</u>	<u>2013</u>
	€	€
<i>Ziekteverzuim</i>		
Stand per 1 januari	85.682	91.821
Toevoeging via resultaatsbestemming	14.318	0
Onttrekking via resultaatsbestemming	<u>0</u>	<u>-6.139</u>
Stand per 31 december	100.000	85.682
<i>St. Vrienden van Humanistisch Verbond afd. Haaglanden</i>		
Stand per 1 januari	574.894	596.703
Mutatie via resultaatsbestemming	<u>-30.276</u>	<u>-21.809</u>
Stand per 31 december	544.618	574.894
Totaal bestemmingsreserve	<u>748.900</u>	<u>797.358</u>

De bestemmingsreserves betreffen door het bestuur geormerkte gelden voor specifieke doeleinden. Het zijn geen verplichtingen aan derden.

Intensivering uitvoering Meerjarenbeleidsplan: Deze bestemmingsreserve is een reserve ter dekking van de kosten voor extra impulsen om de doelen en ambities van het MJB te realiseren. Deze reserve zal voor het resterende deel besteed worden in 2015.

Dienstverlening afdelingen: Deze bestemmingsreserve is ontstaan uit de ontvangen gelden van opgeheven afdelingen voor nieuwe ontwikkelingen binnen de vereniging ten behoeve van de afdelingen en actieve leden (vrijwilligersbeleid).

Jong HV: De eventuele overbesteding of onderbesteding in enig jaar van de realisatie ten opzichte van de begroting wordt onttrokken of toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Ziekteverzuim: Deze bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten voor de vervanging van zieke werknemers in de toekomst. De bestemmingsreserve wordt jaarlijks verhoogd met het voor dat jaar geldend ziekteverzuimpercentage (2014; 5,34% , 2013; 3,15%) over het brutojaarsalaris tot maximaal € 100.000 echter voor zover het resultaat dit toelaat.

St. Vrienden van Humanistisch Verbond afd. Haaglanden: Deze bestemmingsreserve wordt gemuteerd met het resultaat van de stichting.

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
	€	€
Bestemmingsfonds		
<i>Legaten afdelingen</i>		
Stand per 1 januari	119.095	119.095
Mutatie via resultaatsbestemming	<u>598.564</u>	<u>0</u>
Stand per 31 december	717.659	119.095

Het bestemmingsfonds legaten afdelingen betreft de door derden geormerkte gelden. In 2014 is € 6.436 onttrokken aan dit fonds. Daarnaast zijn in 2014 twee legaten ten behoeve van de afdeling Amsterdam en afdeling Assen ontvangen. Voor de besteding hiervan worden bestedingsplannen gemaakt.

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
	€	€
Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Schulden overige Humanistische organisaties	153.051	156.593
Vooruit ontvangen contributies	1.628	1.436
Te betalen salariskosten (vakantiegeld en vakantiedagen)	98.351	91.087
Te betalen loonheffing en sociale premies	83.570	84.422
Te betalen pensioenpremie	-284	11.788
Crediteuren	341.478	140.387
Accountantskosten	16.184	19.542
Nog te betalen huur en dienstverlening Humanitas	171.200	308.000
Derdengeld met betrekking tot nalatenschappen	21.868	25
Nog te betalen diverse kosten	21.131	9.919
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	<u><u>908.177</u></u>	<u><u>823.199</u></u>

De vooruitontvangen contributies zijn incidentele stortingen van leden voor het volgende jaar.

De te betalen salariskosten zijn gestegen ten opzichte van vorig jaar doordat de reservering voor de nog niet opgenomen vakantiedagen is toegenomen.

De te betalen loonheffing betreft de aangifte over de maand december en de reservering sociale premies over het te betalen vakantiegeld.

De post crediteuren is aanzienlijk gestegen doordat ultimo 2014 een groot deel van de nog te betalen kosten Humanitas zijn gefactureerd. Dit geeft een verschuiving van de nog te betalen kosten naar crediteuren van € 222.184.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Met betrekking tot het huren van onroerend goed is een huurverplichting aangegaan op 1 april 2007 voor een periode van 10 jaar tot en met 31 maart 2017. De verplichting is € 120.000 per jaar.

Met betrekking tot de dienstverlening van Humanitas is een verplichting aangegaan op 6 november 2007 voor de periode van 5 jaar te weten 1 januari 2008 tot en met 31 december 2012. Over de nieuwe dienstverleningsovereenkomst voor de periode 2014 tot en met 2017 wordt nog onderhandeld op moment van tot stand komen van deze jaarrekening.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	Realisatie 2014 €	Begroting 2014 €	Realisatie 2013 €
BATEN:			
Baten uit fondsenwerving			
Nalatenschappen	1.774.481	1.100.000	1.076.352
Notariële schenkingen	23.892	23.000	28.212
Overige giften	131.120	50.000	47.687
Contributies en donaties	779.272	755.000	743.366
Actieopbrengsten	61.351	100.000	65.919
Overige bijdragen	221.756	180.000	170.891
Giften en schenkingen afdelingen	0	0	0
Bijdragen ontvangen door Afdelingen	1.133	2.900	0
Deelnemersbijdragen	14.603	37.000	9.597
Opbrengst Activiteiten afdelingen	49.632	26.590	39.642
Overige baten afdelingen	9.375	1.685	4.109
	<u>3.066.615</u>	<u>2.276.175</u>	<u>2.185.775</u>

De **nalatenschappen** zijn zeer moeilijk te vergelijken met de begroting en het vorig jaar. Ultimo boekjaar worden de nalatenschappen zo betrouwbaar mogelijk vastgesteld en wordt een balanspost opgenomen voor nog te ontvangen gelden uit nalatenschappen die betrekking hebben op het boekjaar.

Onder de overige giften is een bate verantwoord van € 85.816 die is ontstaan uit teveel in rekening gebrachte kosten inzake de dienstverleningsovereenkomst met Humanitas tot en met 2013.

De **contributies en donaties** zijn hoger dan begroot. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de vrijwillige extra contributie. Het netto aantal betalende leden is iets gestegen van 11.764 eind 2013 naar 11.847 eind 2014. De gemiddelde contributie per betalend lid is € 66,01 (begroot € 63,95 en 2013; € 63,66).

De **overige bijdragen** bestaan onder andere uit een gift van het Charity Fund van € 150.000, een bijdrage ivm de liquidatie van het Cornheerthuis ad € 39.638 en een bijdrage als gevolg van de opheffing van LVHVO ad € 15.324.

De gift ad € 150.000 van het Charity Fund is ingezet voor het tijdschrift Human en de website.

	Realisatie 2014 €	Begroting 2014 €	Realisatie 2013 €
Rentebaten en baten uit beleggingen			
Obligatierente	92.167	124.000	148.688
Dividend	39.713	20.000	5.776
Rente obligaties ongerealiseerd	36.079	0	-13.710
Gerealiseerd winst /verlies bij verkoop effecten	32.647	0	83.577
Waardeveranderingen effecten ongerealiseerd	430.801	0	168.487
Interest op beleggingsrekeningen	0	0	1.343
Interest baten	18.796	1.000	7.990
Interest baten afdelingen	922	0	1.946
	<u>651.125</u>	<u>145.000</u>	<u>404.097</u>

Het gerealiseerde resultaat bij verkoop en de ongerealiseerde waardeverandering (welke overigens niet worden begroot) zijn ook in 2014 weer positief.

	Realisatie 2014 €	Begroting 2014 €	Realisatie 2013 €
LASTEN:			
Besteed aan doelstellingen			
Vereniging	56.613	69.000	51.914
Humanistische dienstverleners	51.768	55.000	44.866
Actueel humanisme	58.887	31.000	19.826
Marketing en Werving	15.847	20.000	35.852
HV uitingen	226.895	217.000	243.551
Dienstverlening	110.399	104.500	79.074
Human Omroep	22.339		
Humanistische Alliantie	20.000	20.000	20.000
Humanistisch Historisch Centrum	10.041	10.000	10.000
EHP(European Humanist Professionals)	0	1.500	0
International Humanist and Ethical Union (IHEU)	15.737	12.000	7.468
European Humanist Federation (EHF)	5.575	5.000	1.000
Activiteiten /Projecten afdelingen	181.777	208.260	153.304
	<u>775.878</u>	<u>753.260</u>	<u>666.855</u>
Personele kosten	1.126.215	1.047.914	1.084.282
Huisvestingskosten	113.103	104.351	110.220
Organisatiekosten	335.445	323.188	316.039
Afschrijving en rente	16.848	27.987	16.610
	<u>2.367.489</u>	<u>2.256.700</u>	<u>2.194.007</u>

De kosten voor actueel humanisme zijn € 27.887 hoger dan begroot doordat er meer activiteiten zijn geweest dan gepland.

De bijdrage ad € 22.339 in de wervingsactie voor de Omroep Human was niet begroot.

Bestedingspercentage

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
Totaal bestedingen	2.367.489	2.256.700	2.194.007
Totaal baten	3.717.740	2.421.175	2.589.872
Bestedingspercentage	63,68%	93,21%	84,71%

Het gerealiseerde percentage is lager dan de begroting omdat de baten aanzienlijk hoger zijn uitgevallen dan begroot door hogere nalatenschappen en beleggingsinkomsten. Doordat de stijging van de baten niet was voorzien zijn de bestedingen daar in tegen niet evenredig gestegen.

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale lasten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
Totaal bestedingen	2.367.489	2.256.700	2.194.007
Totaal lasten	2.928.520	2.955.294	2.706.403
Bestedingspercentage	80,84%	76,36%	81,07%

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
	€	€	€
Kosten eigen fondsenwerving			
Directe activiteitskosten	157.158	180.000	108.780
Personeelskosten	129.964	205.084	125.125
Huisvestingskosten	13.052	20.422	12.719
Organisatiekosten	38.710	63.250	36.471
Afschrijving en rente	1.944	5.477	1.917
	<u>340.828</u>	<u>474.233</u>	<u>285.011</u>

Kostenpercentage fondsenwerving

Onderstaand is de verhouding van de kosten fondsenwerving in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
Baten fondsenwerving	3.066.615	2.276.175	2.185.775
Kosten fondsenwerving	340.828	474.233	285.011
Kostenpercentage fondsenwerving	11,11%	20,83%	13,04%

Doordat voornamelijk de kosten fondsenwerving zijn gedaald en de baten aanzienlijk hoger zijn dan begroot is het kostenpercentage fondsenwerving lager ten op zichte van de begroting.

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
	€	€	€
Kosten beheer en administratie			
Directe activiteitskosten	0	0	17.114
Personeelskosten	132.324	127.108	127.396
Huisvestingskosten	13.289	12.657	12.950
Organisatiekosten	39.413	39.201	37.132
Afschrijving en rente	1.980	3.395	1.952
	<u>187.006</u>	<u>182.361</u>	<u>196.544</u>

Kostenpercentage beheer en administratie

Onderstaand is de verhouding van de totale lasten in relatie met de kosten van beheer en administratie procentueel weergegeven voor de jaren:

	<u>Realisatie 2014</u>	<u>Begroting 2014</u>	<u>Realisatie 2013</u>
Totale lasten	2.928.520	2.955.294	2.706.403
Kosten beheer en administratie	187.006	182.361	196.544
Kostenpercentage beheer en administratie	6,39%	6,17%	7,26%

De verdelingspercentages op basis waarvan de niet direct toewijsbare kosten zoals personeelskosten, huisvestingskosten, organisatiekosten en afschrijvingskosten worden toebedeeld aan kosten beheer en administratie zijn tot stand gekomen aan de hand van de urenregistratie per persoon over 2011. Er is nog geen aanleiding geweest deze percentages aan te passen.

	<u>Realisatie 2014</u>	<u>Begroting 2014</u>
Doelstelling	81,11%	81,11%
Eigen Fondsenwerving	9,36%	9,36%
Beheer en administratie	9,53%	9,53%
	<u>100,00%</u>	<u>100,00%</u>

Toelichting lastenverdeling(model C)

Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

	Doelstellingen		Werving baten		Beheer en administrat	totaal boekjaar	begroot boekjaar	vorig boekjaar
	doelstelling		Eigen Fondsen werving	Beleggingen				
Directe activiteitskosten	775.878	157.158			0	933.036	933.260	792.749
Personeelskosten	1.126.215	129.964			132.324	1.388.503	1.380.105	1.336.804
Huisvestingskosten	113.103	13.052			13.289	139.444	137.430	135.890
Organisatiekosten	335.445	38.710			39.413	413.568	425.640	389.642
Afschrijving en rente	16.848	1.944			1.980	20.772	36.859	20.478
Kosten van beleggingen				33.197		33.197	42.000	30.840
Totaal	2.367.489	340.828		33.197	187.006	2.928.520	2.955.294	2.706.403

Toelichting op lastenverdeling (model C)

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
	€	€	€
Directe activiteitskosten			
Activiteitskosten voor doelstellingen	775.878	753.260	666.855
Activiteitskosten voor fondsenwerving:			
Resultaatgebied Marketing en Werving			
Werving leden	135.677	120.000	102.216
Werving nalatenschappen	212	30.000	
Werving donateurs	16.901	20.000	17.114
Merchandising	4.368	10.000	6.564
	<u>157.158</u>	<u>180.000</u>	<u>125.894</u>
Totaal directe activiteitskosten	<u>933.036</u>	<u>933.260</u>	<u>792.749</u>

De wervingsactiviteiten zijn lager dan begroot doordat er minder wervingsactiviteiten zijn uitgevoerd dan was voorzien.

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
	€	€	€
Personeelskosten			
Salarissen	1.130.651	1.108.000	1.114.612
Sociale lasten en pensioenpremies	270.963	300.000	243.884
Uitzendkrachten/ inhuur derden	9.020	0	6.139
Personele kosten Afdelingen	4.799	700	106
Opleidingskosten	33.795	25.000	30.690
Overige personeelskosten	26.727	36.500	34.504
	<u>1.475.955</u>	<u>1.470.200</u>	<u>1.429.935</u>
Af doorberekende salarissen	87.452	90.095	93.131
Totaal personeelskosten	<u>1.388.503</u>	<u>1.380.105</u>	<u>1.336.804</u>

Bezoldiging directie:	2014	2013
Directeur: I.M. de Vries		
Aanstelling van 36 uur (= fulltime) voor onbepaalde tijd		
Jaarinkomen:		
Brutosalaris	84.027	83.871
Vakantiegeld	6.708	6.619
Eindejaarsuitkering	7.518	7.507
Totaal jaarinkomen	<u>98.253</u>	<u>97.997</u>
SV lasten	9.702	8.510
Pensioenlasten werkgeversdeel	11.198	11.038
Totaal overige lasten en vergoedingen	<u>20.900</u>	<u>19.549</u>
Totaal bezoldiging	<u>119.153</u>	<u>117.546</u>

Aan de directie zijn geen leningen, garanties of voorschotten verstrekt.
Gedurende het boekjaar 2014 heeft het gemiddelde aantal werknemers in fte's 18,4 bedragen (2013 :17,3).

De **uitzendkrachten/inhuur derden** zijn voor 2014 niet begroot. Onder de realisatie zijn kosten verantwoord voor de professionalisering van de ledenadministratie.

De **opleidingskosten** zijn hoger dan begroot doordat meer is geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering dan is voorzien.

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
	€	€	€
Huisvestingskosten			
Huur (inclusief energie en water)	122.400	122.400	120.000
Huisvestingskosten afdelingen	13.514	10.030	12.661
Verzekeringen	2.193	3.000	2.977
Kantinekosten	0	0	224
Overige huisvestingskosten	1.337	2.000	28
	<u>139.444</u>	<u>137.430</u>	<u>135.890</u>

Organisatiekosten

Portokosten	4.881	3.500	4.894
Financiële administratie	57.043	54.700	54.760
Kosten contributieinning	14.083	16.000	10.469
Relatiebeheer structureel	22.949	21.000	25.125
Relatiebeheer incidenteel	13.632	40.000	21.454
Interne dienstverlening Humanitas	20.500	20.500	20.000
Advieskosten	27.103	40.000	27.034
Accountantskosten	28.435	23.100	29.200
Automatisering	38.018	24.300	22.453
Telefoon en faxkosten	811	1.000	812
Drukwerk	8.680	6.000	2.389
Huisstijl	11.834	0	20.334
Repro	2.519	4.000	4.000
Kantoorbenodigdheden	3.851	3.000	2.402
Lidmaatschappen/contributies	15.294	17.000	18.534
Bestuurskosten	13.567	9.500	8.816
Adviesraad		2.000	
Organisatiekosten Afdelingen	29.014	40.475	37.739
Overige kosten Afdelingen	5.276	7.235	4.472
Overige algemene en organisatiekosten	20.544	12.330	11.172
Kosten notaris en advocaat	17.887	20.000	8.507
Publiciteitskosten	57.647	60.000	55.076
	<u>413.568</u>	<u>425.640</u>	<u>389.642</u>

De **advieskosten** zijn lager dan begroot maar in de lijn van de uitgaven over 2013.

De overschrijding van de **automatiseringskosten** wordt veroorzaakt door de niet begrote kosten voor aanpassingen ICT en een nieuwe overeenkomst met Viadata.

De kosten voor de nieuwe **huisstijl** zijn niet in de begroting 2014 opgenomen. De invoering die is gestart in 2013 heeft langer geduurd.

De bestuurskosten zijn hoger dan begroot doordat de voorzitter met ingang van 2014 een vaste onkostenvergoeding ontvangt.

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
	€	€	€
Afschrijving en rente			
Afschrijvingen	6.142	10.144	4.092
Rente rekeningen courant	3.051	23.645	6.593
Rente en bankkosten	11.579	3.070	9.793
	<u>20.772</u>	<u>36.859</u>	<u>20.478</u>
 Kosten van beleggingen			
Beheerskosten vermogen	<u>33.197</u>	<u>42.000</u>	<u>30.840</u>

De beheerskosten van het vermogen zijn lager dan begroot omdat het Humanistisch Verbond de relatie met de vermogensbeheerder Schretlen heeft beëindigd. De beheerskosten van de nieuwe beheerder Triodos zijn lager uitgevallen.

Enkelvoudige Jaarrekening 2014

Humanistisch Verbond

ENKELVOUDIGE BALANS HUMANISTISCH VERBOND

	<u>31 december 2014</u>		<u>31 december 2013</u>	
	€	€	€	€
ACTIVA				
Materiële vaste activa		<u>22.635</u>		<u>10.259</u>
		22.635		10.259
Vorderingen en overlopende activa	651.447		491.039	
Liquide middelen	<u>972.738</u>		<u>1.094.824</u>	
		<u>1.624.185</u>		<u>1.585.863</u>
Totaal activa		<u><u>1.646.820</u></u>		<u><u>1.596.122</u></u>
PASSIVA				
Reserves en fondsen				
Continuïteitsreserve	619.325		606.631	
Bestemmingsreserves	<u>204.282</u>		<u>222.464</u>	
<i>Reserves</i>		823.607		829.095
<i>Fondsen</i>				
Bestemmingsfonds dienstverlening afdelingen		112.659		119.095
Kortlopende schulden en overlopende passiva		<u>710.554</u>		<u>647.931</u>
Totaal passiva		<u><u>1.646.820</u></u>		<u><u>1.596.122</u></u>

ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN HUMANISTISCH VERBOND

	Realisatie 2014 €	Begroting 2014 €	Realisatie 2013 €
Baten:			
Baten uit fondsenwerving	1.178.122	1.144.175	1.067.516
Baten uit acties van derden	1.510.000	1.510.000	1.180.000
Subsidies	0	0	0
Overige baten	95.530	6.955	7.689
Som der baten	<u>2.783.652</u>	<u>2.661.130</u>	<u>2.255.205</u>
Lasten:			
Besteed aan doelstellingen	2.332.776	2.304.263	1.902.769
Werving baten:			
Kosten eigen fondsenwerving	223.092	245.684	178.234
Beheer en administratie:			
Kosten beheer en administratie	239.708	238.800	190.287
Som der lasten	<u>2.795.576</u>	<u>2.788.748</u>	<u>2.271.291</u>
Resultaat boekjaar	<u><u>-11.924</u></u>	<u><u>-127.618</u></u>	<u><u>-16.084</u></u>
Het resultaat is als volgt verdeeld:			
Mutatie bestemmingsreserve Jong HV	9.467		-2.570
Mutatie bestemmingsreserve ziekteverzuim	14.318		-6.139
Mutatie bestemmingsreserve dienstverlening afdelingen	7.134		
Mutatie intensivering uitvoering Meerjarenbeleidsplan	-49.101		-94.547
Mutatie continuïteitsreserve	12.694		87.172
Mutatie bestemmingsfonds legaten afdelingen	-6.436		0
	<u><u>-11.924</u></u>		<u><u>-16.084</u></u>

TOELICHTING ENKELVOUDIGE BALANS HUMANISTISCH VERBOND

ACTIVA

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
	€	€
Vorderingen en overlopende activa		
Debiteuren	33.261	18.419
Rekening-courant Steunfonds Humanisme	345.344	190.575
Rekening couranten bij Steunfonds Humanisme	258.364	272.243
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>14.478</u>	<u>9.802</u>
	<u><u>651.447</u></u>	<u><u>491.039</u></u>
Liquide middelen		
ING-Bank	742.360	856.500
Liquide middelen Afdelingen	<u>230.378</u>	<u>238.324</u>
	<u><u>972.738</u></u>	<u><u>1.094.824</u></u>

PASSIVA

Reserves

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
	€	€
Continuïteitsreserve		
Stand per 1 januari	606.631	519.459
Toevoeging via resultaatsbestemming	<u>12.694</u>	<u>87.172</u>
Stand per 31 december	<u><u>619.325</u></u>	<u><u>606.631</u></u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

Continuïteitsreserve

Deze reserve is gevormd ter dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat ook in de toekomst alle verplichtingen nagekomen kunnen worden. De CBF norm is maximaal 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie voor een bedrag van € 3.406.936.

Bestemmingsreserves

Stand per 1 januari	222.464	325.720
Toevoeging via resultaatsbestemming	<u>-18.182</u>	<u>-103.256</u>
Stand per 31 december	<u><u>204.282</u></u>	<u><u>222.464</u></u>

Reserves

<u>823.607</u>	<u>829.095</u>
----------------	----------------

Fondsen

<u>112.659</u>	<u>119.095</u>
----------------	----------------

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Vooruit ontvangen contributies	1.628	1.436
Te betalen salariskosten (vakantiegeld en vakantiedagen)	98.351	91.087
Te betalen loonheffing en sociale premies	83.570	84.422
Te betalen pensioenpremie	-284	11.788
Crediteuren	335.381	132.836
Accountantskosten	12.010	12.010
Nog te betalen huur en dienstverlening Humanitas	171.200	308.000
Nog te betalen diverse kosten	<u>8.698</u>	<u>6.352</u>
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	<u><u>710.554</u></u>	<u><u>647.931</u></u>

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN HUMANISTISCH VERBOND

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
	€	€	€
BATEN:			
Baten uit fondsenwerving			
Contributies en donaties	779.272	755.000	743.366
Actieopbrengsten	61.351	100.000	65.919
Overige bijdragen	221.756	180.000	170.891
Bijdragen ontvangen door Afdelingen	42.133	43.900	34.000
Deelnemersbijdragen	14.603	37.000	9.597
Opbrengst Activiteiten afdelingen	49.632	26.590	39.642
Overige baten afdelingen	9.375	1.685	4.101
	<u>1.178.122</u>	<u>1.144.175</u>	<u>1.067.515</u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

Baten uit acties van derden

Bijdrage Steunfonds Humanisme structurele kosten	1.510.000	1.510.000	1.180.000
	<u>1.510.000</u>	<u>1.510.000</u>	<u>1.180.000</u>

Overige baten

Interest baten	3.529	0	811
Interest rekening couranten afdelingen	5.263	6.955	4.933
Interest baten afdelingen	922	0	1.946
Baten vorig boekjaar	85.816	0	0
	<u>95.530</u>	<u>6.955</u>	<u>7.689</u>

Het interestpercentage over de rekening courant afdelingen is over 2014 2,03% (2013; 2,21%).

Onder de baten vorig boekjaar is een bedrag verantwoord van € 85.816 die is ontstaan uit teveel in rekening gebrachte kosten inzake de dienstverleningsovereenkomst met Humanitas tot en met 2013.

	Realisatie 2014 €	Begroting 2014 €	Realisatie 2013 €
LASTEN:			
Besteed aan doelstellingen			
Vereniging	56.613	69.000	51.914
Humanistische dienstverleners	51.768	55.000	44.866
Actueel humanisme	58.887	31.000	19.826
Marketing en Werving	15.847	20.000	35.852
HV uitingen	226.895	217.000	243.551
Dienstverlening	110.399	104.500	79.074
Human omroep	22.339		
Humanistische Alliantie	20.000	20.000	20.000
Humanistisch Historisch Centrum	10.041	10.000	10.000
EHP(European Humanist Professionals)	0	1.500	0
International Humanist and Ethical Union (IHEU)	15.737	12.000	7.468
European Humanist Federation (EHF)	5.575	5.000	1.000
Activiteiten /Projecten afdelingen	181.777	208.260	153.304
	<u>775.878</u>	<u>753.260</u>	<u>666.855</u>
Personele kosten	1.159.829	1.150.286	853.552
Huisvestingskosten	116.562	114.878	113.591
Organisatiekosten	266.984	277.360	258.358
Afschrijving en rente	13.523	8.479	10.414
	<u>2.332.776</u>	<u>2.304.263</u>	<u>1.902.769</u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

Bestedingspercentage

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
Totaal bestedingen	2.332.776	2.304.263	1.902.769
Totaal baten	2.783.652	2.661.130	2.255.205
Bestedingspercentage	83,80%	86,59%	84,37%

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale lasten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
Totaal bestedingen	2.332.776	2.304.263	1.902.769
Totaal lasten	2.795.576	2.788.748	2.271.291
Bestedingspercentage	83,45%	82,63%	83,77%

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
	€	€	€
Kosten eigen fondsenwerving			
Directe activiteitskosten	157.158	180.000	125.894
Personeelskosten	49.118	48.714	36.148
Huisvestingskosten	4.936	4.865	4.811
Organisatiekosten	11.307	11.746	10.941
Afschrijving en rente	573	359	441
	<u>223.092</u>	<u>245.684</u>	<u>178.234</u>

Kostenpercentage fondsenwerving

Onderstaand is de verhouding van de kosten fondsenwerving in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
Baten fondsenwerving	1.178.122	1.144.175	1.067.515
Kosten fondsenwerving	223.092	245.684	178.234
Kostenpercentage fondsenwerving	18,94%	21,47%	16,70%

Door de aanzienlijke stijging daling van de kosten fondsenwerving is het kostenpercentage fondsenwerving lager ten op zichte van de begroting.

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
	€	€	€
Kosten beheer en administratie			
Personeelskosten	178.574	177.105	131.417
Huisvestingskosten	17.946	17.687	17.489
Organisatiekosten	41.106	42.704	39.777
Afschrijving en rente	2.082	1.306	1.603
	<u>239.708</u>	<u>238.800</u>	<u>190.287</u>

Kostenpercentage beheer en administratie

Onderstaand is de verhouding van de totale lasten in relatie met de kosten van beheer en administratie procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
Totale lasten	2.795.576	2.788.748	2.271.291
Kosten beheer en administratie	239.708	238.800	181.185
Kostenpercentage beheer en administratie	8,57%	8,56%	7,98%

De verdelingspercentages op basis waarvan de niet direct toewijsbare kosten zoals personeelskosten, huisvestingskosten, organisatiekosten en afschrijvingskosten die worden toebedeeld naar kosten beheer en administratie zijn tot stand gekomen aan de hand van de urenregistratie per persoon over 2011.

	Realisatie 2014	Begroting 2014
Doelstelling	83,59%	83,59%
Eigen Fondsenwerving	3,54%	3,54%
Beheer en administratie	12,87%	12,87%
	<u>100,00%</u>	<u>100,00%</u>

Richting enkelvoudige lastenverdeling(model C) Humanistisch Verbond
 classificatie en verdeling kosten naar bestemming

	Doelstellingen	Werving baten	Beheer en administratie	totaal boekjaar	begroot boekjaar	vorig boekjaar
	doelstelling	Eigen Fondsen werving				
andere activiteitenkosten	775.878	157.158	0	933.036	923.260	792.749
andere personeelskosten	1.159.829	49.118	178.574	1.387.521	1.376.105	1.021.117
andere investingskosten	116.562	4.936	17.946	139.444	137.430	135.890
andere organisatiekosten	266.984	11.307	41.106	319.397	331.810	309.077
andere schrijving en rente	13.523	573	2.082	16.178	10.144	12.458
 totaal	2.332.776	223.092	239.708	2.795.576	2.778.749	2.271.291

TOELICHTING OP ENKELVOUDIGE LASTENVERDELING (MODEL C) HUMANISTISCH VERBOND

	Realisatie 2014 €	Begroting 2014 €	Realisatie 2013 €
Directe activiteitskosten			
Activiteitskosten voor doelstellingen	775.878	753.260	666.855
Activiteitskosten voor fondsenwerving: Resultaatgebied Marketing en Werving			
Werving leden	135.677	100.000	102.216
Werving nalatenschappen	212	30.000	0
Werving nieuwe donateurs	16.901	30.000	17.114
Merchandising	4.368	10.000	6.564
	<u>157.158</u>	<u>170.000</u>	<u>125.894</u>
 Totaal directe activiteitskosten	 <u>933.036</u>	 <u>923.260</u>	 <u>792.749</u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

	Realisatie 2014 €	Begroting 2014 €	Realisatie 2013 €
Personeelskosten			
Salarissen	1.130.651	1.108.000	1.114.837
Sociale lasten en pensioenpremies	270.963	300.000	243.884
Uitzendkrachten/ inhuur derden	9.020	0	6.139
Personele kosten Afdelingen	4.799	700	106
Opleidingskosten	33.795	25.000	30.690
Overige personeelskosten	25.745	32.500	30.134
Dotatie voorziening ziekteverzuim	0	0	0
	<u>1.474.973</u>	<u>1.466.200</u>	<u>1.425.790</u>
Af doorberekende salarissen	87.452	90.095	404.673
 Totaal personeelskosten	 <u>1.387.521</u>	 <u>1.376.105</u>	 <u>1.021.117</u>

	Realisatie 2014 €	Begroting 2014 €	Realisatie 2013 €
Huisvestingskosten			
Huur (inclusief energie en water)	122.400	122.400	120.000
Huisvestingskosten afdelingen	13.514	10.030	12.661
Verzekeringen	2.193	3.000	2.977
Kantinekosten	0	0	224
Overige huisvestingskosten	1.337	2.000	28
	<u>139.444</u>	<u>137.430</u>	<u>135.890</u>

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
	€	€	€
Organisatiekosten			
Portokosten	4.881	3.500	4.894
Financiële administratie	57.043	54.700	54.760
Kosten contributieinning	14.083	16.000	10.469
Relatiebeheer structureel	22.949	21.000	25.125
Relatiebeheer incidenteel	13.632	40.000	21.454
Interne dienstverlening Humanitas	20.500	20.500	20.000
Advieskosten	27.103	40.000	27.034
Accountantskosten	19.905	16.100	17.724
Automatisering	38.018	24.300	22.453
Telefoon en faxkosten	811	1.000	812
Drukwerk	8.680	6.000	2.389
Huisstijl	11.834	0	20.334
Repro	2.519	4.000	4.000
Kantoorbenodigdheden	3.851	3.000	2.402
Lidmaatschappen/contributies	15.294	17.000	18.534
Bestuurskosten	12.214	8.000	6.785
Adviesraad	0	2.000	0
Organisatiekosten Afdelingen	29.014	40.475	37.739
Overige kosten Afdelingen	5.167	7.235	4.471
Overige algemene en organisatiekosten	11.898	7.000	7.698
	<u>319.397</u>	<u>331.810</u>	<u>309.077</u>

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
	€	€	€
Afschrijving en rente			
Afschrijvingen	6.142	10.144	4.092
Rente en bankkosten	10.036	0	8.366
	<u>16.178</u>	<u>10.144</u>	<u>12.458</u>

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur van Vereniging Humanistisch Verbond

Wij hebben de jaarrekening over 2014 van Vereniging Humanistisch Verbond te Amsterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de samengevoegde en enkelvoudige balans per 31 december 2014 en de samengevoegde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2014 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de vereniging is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende instellingen' alsmede voor het opstellen van het Bestuursverslag in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende instellingen'. Het bestuur is voorts verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de

vereniging gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Vereniging Humanistisch Verbond per 31 december 2014 en van het resultaat over 2014 in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende instellingen'.

Verklaring betreffende het Bestuursverslag

Op basis van onze werkzaamheden overeenkomstig de Nederlandse controlestandaard 720 vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het Bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende instellingen' is opgesteld. Tevens vermelden wij dat het Bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Amstelveen, 22 juni 2015

KPMG Accountants N.V.

E. Breijer RA

BIJLAGE:

Enkelvoudige Jaarrekening 2014

Steunfonds Humanisme

ENKELVOUDIGE BALANS STEUNFONDS HUMANISME

	31 december 2014		31 december 2013	
	€	€	€	€
ACTIVA				
Vorderingen en overlopende activa	1.912.062		1.560.664	
Effecten	6.856.556		6.423.686	
Liquide middelen	<u>766.668</u>		<u>586.704</u>	
		9.535.286		8.571.054
Totaal activa		<u><u>9.535.286</u></u>		<u><u>8.571.054</u></u>
PASSIVA				
Reserves		7.584.797		7.358.380
Bestemmingsfonds dienstverlening afdelingen		605.000		0
Kortlopende schulden en overlopende passiva		1.345.489		1.212.674
Totaal passiva		<u><u>9.535.286</u></u>		<u><u>8.571.054</u></u>

ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN STEUNFONDS HUMANISME

	<u>Realisatie 2014</u>	<u>Begroting 2014</u>	<u>Realisatie 2013</u>
	€	€	€
Baten:			
Baten uit fondsenwerving	1.843.677	1.173.000	1.152.251
Rentebaten en baten uit beleggingen	<u>646.671</u>	<u>145.000</u>	<u>401.340</u>
Som der baten	<u>2.490.348</u>	<u>1.318.000</u>	<u>1.553.591</u>
Lasten:			
Besteed aan doelstellingen	1.598.028	1.600.531	1.500.508
Werving baten:			
Kosten fondsenwerving	24.558	41.089	89.419
Kosten van beleggingen	<u>33.197</u>	<u>42.000</u>	<u>30.840</u>
	57.755	83.089	120.259
Beheer en administratie:			
Kosten beheer en administratie	3.148	13.881	11.462
Som der lasten	<u>1.658.931</u>	<u>1.697.500</u>	<u>1.632.228</u>
Resultaat boekjaar	<u><u>831.417</u></u>	<u><u>-379.500</u></u>	<u><u>-78.637</u></u>
Het resultaat is als volgt verdeeld:			
Mutatie reserve	226.417		-78.637
Mutatie reserve bron van inkomsten	0		0
Mutatie bestemmingsfonds legaten afdelingen	<u>605.000</u>		<u>0</u>
	<u><u>831.417</u></u>		<u><u>-78.637</u></u>

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS STEUNFONDS HUMANISME

ACTIVA

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
	€	€
Vorderingen en overlopende activa		
Interest obligaties	101.477	65.398
Nog te ontvangen legaten, erfstellingen	1.762.795	1.492.865
Overige vorderingen en overlopende activa	47.790	2.401
	<u>1.912.062</u>	<u>1.560.664</u>

Effecten

	<u>2014</u>	<u>2014</u>	<u>2013</u>	<u>2013</u>
	€	%	€	%
Obligaties	4.660.553	68%	4.058.346	63%
Aandelen	2.196.003	32%	2.360.048	37%
Alternatieve beleggingen	0	0%	5.292	0%
	<u>6.856.556</u>	<u>100%</u>	<u>6.423.686</u>	<u>100%</u>

	Obligaties	Aandelen	Alternatieve beleggingen	Totaal 2014	Totaal 2013
Stand per 1 januari	4.058.346	2.360.048	5.292	6.423.686	6.076.941
Aankopen	3.857.100	2.330.266	0	6.187.366	2.402.034
Verkopen	3.354.366	2.825.639	5.292	6.185.297	2.223.776
Koersresultaat ongerealiseerd	99.473	331.328	0	430.801	168.487
Stand per 31 december	<u>4.660.553</u>	<u>2.196.003</u>	<u>0</u>	<u>6.856.556</u>	<u>6.423.686</u>

De effecten worden aangehouden als belegging ten behoeve van de bedrijfsvoering.

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
	€	€
Liquide middelen		
Schretlen & Co	0	453.441
ABN Amro/Triodos	603.879	0
ING Bank	1.679	16.598
Rabobank	161.110	116.665
	<u>766.668</u>	<u>586.704</u>

Per 31 december 2014 zijn alle liquide middelen direct opvraagbaar met uitzondering van € 21,868 gereserveerd voor een eventueel beroep op een legitieme portie nalatenschap.

PASSIVA

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
	€	€
Reserves	<u>7.584.797</u>	<u>7.358.380</u>
Bestemmingsfonds	<u>605.000</u>	<u>0</u>
Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Rekeningen courant afdelingen Humanistisch Verbond	258.368	272.243
Schulden overige Humanistische organisaties	697.222	731.173
Rekening-courant Vereniging Humanistisch Verbond	345.344	190.575
Crediteuren	6.097	7.551
Derdengeld met betrekking tot nalatenschappen	21.868	25
Nog te betalen diverse kosten	16.590	11.107
	<u>1.345.489</u>	<u>1.212.674</u>

Rekeningen courant afdelingen Humanistisch Verbond

De rentevergoeding voor de spaarrekeningen is voor 2014 in het bestuur vastgesteld op 2,03% (2013: 2,21%).

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
	€	€
Afd. Alkmaar (Buishandfonds)	13.533	13.264
Afd. Noord Holland Noord	2.781	2.726
Afd. Amsterdam/Amstelland	34.046	33.369
Afd. Apeldoorn (Jonkerfonds)	11.627	12.892
Afd. Arnhem	5.276	5.171
Afd. Bevelanden	3.172	3.109
Afd. Betuwe/brabant	1.456	1.427
Afd. Delft	1.999	2.002
Afd. Deventer	1.698	1.701
Afd. Eemland (de Werd)	12.269	15.365
Afd. Eemland	0	0
Afd. Fryslân	57.419	56.474
Afd. 't Gooi-Vecht	8.271	10.104
Afd. Groningen	15.731	17.801
Afd. Leiden	7.109	6.968
Afd. Lochem	4.959	5.111
Afd. Midden Holland	4.082	4.089
Afd. Midden-en Zuid Twente	7.509	7.649
Afd. Soest/Baarn	1.659	1.626
Afd. Grift Vallei	4.383	4.295
Afd. Zuidoost Brabant	18.340	15.050
Afd. Zutphen (Ada van Helden fonds)	22.897	22.938
Afd. Zwolle (Anke Jelsmafonds)	7.410	20.133
Afd. Walcheren	2.298	3.251
Afd. Noord West Veluwe	2.823	2.838
Afd. Noord Oost Overijssel	2.949	2.890
Afd. Winterswijk	2.672	0
	<u>258.368</u>	<u>272.243</u>
Schulden overige Humanistische organisaties		
Stichting Vrienden van het HV Haaglanden	544.171	574.580
Stichting HSHB	0	2.661
Stichting Leo Polak	0	601
Stichting Socrates	153.051	153.331
	<u>697.222</u>	<u>731.173</u>

**TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN STEUNFONDS
HUMANISME**

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
	€	€	€
BATEN:			
Baten uit fondsenwerving			
Nalatenschappen	1.774.481	1.100.000	1.076.352
Notariële schenkingsakten	23.892	23.000	28.212
Overige giften	45.304	50.000	47.687
	<u>1.843.677</u>	<u>1.173.000</u>	<u>1.152.251</u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
	€	€	€
Rentebaten en baten uit beleggingen			
Obligatierente	92.167	124.000	148.688
Dividend	39.713	20.000	5.776
Rente obligaties ongerealiseerd	36.079	0	-13.710
Gerealiseerd winst /verlies bij verkoop effecten	32.647	0	83.577
Waardeveranderingen effecten ongerealiseerd	430.801	0	168.487
Interest op beleggingsrekeningen	0	0	1.343
Interest baten	15.264	1.000	7.179
	<u>646.671</u>	<u>145.000</u>	<u>401.340</u>
Totaal baten	<u>2.490.348</u>	<u>1.318.000</u>	<u>1.553.591</u>

Het netto-beleggingsresultaat over 2014 is € 613.474 (€ 646.671 beleggingsbaten minus € 33.197 beheerskosten beleggingen) ten opzichte van € 370.500 over 2013.

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
	€	€	€
LASTEN:			
Besteed aan doelstellingen			
Bijdragen:			
Financiering Vereniging Humanistisch Verbond	1.510.000	1.510.000	1.180.000
Extra bijdrage Vereniging Humanistisch Verbond	0	0	0
	<u>1.510.000</u>	<u>1.510.000</u>	<u>1.180.000</u>
Personeelskosten	747	2.489	240.112
Organisatiekosten	71.287	58.176	60.976
Afschrijving en rente	15.994	29.866	19.420
	<u>1.598.028</u>	<u>1.600.531</u>	<u>1.500.508</u>

Bestedingspercentage

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
Totaal bestedingen	1.598.028	1.600.531	1.500.508
Totaal baten	2.490.348	1.318.000	1.553.591
Bestedingspercentage	64%	121%	97%

Het bestedingspercentage ligt aanzienlijk lager dan begroot doordat door niet voorziene baten de realisatie hoger uitvalt dan begroot. De voornaamste oorzaak hiervoor zijn de betere prestaties van de effecten en de hogere inkomsten uit nalatenschappen.

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale lasten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
Totaal bestedingen	1.598.028	1.600.531	1.500.508
Totaal lasten	1.658.931	1.697.500	1.632.228
Bestedingspercentage	96%	94%	92%

	Realisatie 2014 €	Begroting 2014 €	Realisatie 2013 €
Kosten fondsenwerving			
Personeelskosten	208	1.130	66.989
Organisatiekosten	19.888	26.404	17.012
Afschrijving en rente	4.462	13.555	5.418
	<u>24.558</u>	<u>41.089</u>	<u>89.419</u>

Kostenpercentage fondsenwerving

Onderstaand is de verhouding van de kosten fondsenwerving in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
Baten eigen fondsenwerving	1.843.677	1.173.000	1.152.251
Kosten eigen fondsenwerving	24.558	41.089	89.419
Kostenpercentage fondsenwerving	1%	4%	8%

Het kostenpercentage fondsenwerving ligt aanzienlijk lager dan begroot door doordat de kosten lager zijn dan begroot en de baten fondsenwerving hoger zijn dan begroot.

	Realisatie 2014 €	Begroting 2014 €	Realisatie 2013 €
Kosten van beleggingen			
Beheerskosten vermogen	33.197	42.000	30.840
	<u>33.197</u>	<u>42.000</u>	<u>30.840</u>

Kosten beheer en administratie

Personeelskosten	27	382	8.587
Organisatiekosten	2.549	8.920	2.181
Afschrijving en rente	572	4.579	694
	<u>3.148</u>	<u>13.881</u>	<u>11.462</u>

Kostenpercentage beheer en administratie

Onderstaand is de verhouding van de totale lasten in relatie met de kosten van beheer en administratie procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2014	Begroting 2014	Realisatie 2013
Totale lasten	1.658.931	1.697.500	1.632.228
Kosten beheer en administratie	3.148	13.881	11.462
Kostenpercentage beheer en administratie	0,19%	0,82%	0,70%

Toelichting enkelvoudige lastenverdeling (model C) Steunfonds Humanisme

Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

	doelstelling	werving baten	Beheer en administratie	Totaal boekjaar	Begroot boekjaar	Vorig boekjaar
	Humanistisch Verbond	fondsen werving	beleggingen			
Bijdragen	1.510.000			1.510.000	1.510.000	1.180.000
Personeelskosten	747	208	27	982	4.000	315.687
Organisatiekosten	71.287	19.888	2.549	93.724	93.500	80.168
Afschrijving en rente	15.994	4.462	572	21.028	48.000	25.533
Kosten van beleggingen			33.197	33.197	42.000	30.840
Totaal uitvoeringskosten	1.598.028	24.558	33.197	1.658.931	1.697.500	1.632.228

PASSIVA

Reserves

	Totaal 2014	Totaal 2013
	€	€
Continuïteitsreserve		
Stand per 1 januari	3.848.831	7.956.485
Overbrenging naar reserve bron van inkomsten		-4.116.189
Mutatie via resultaatsbestemming	239.114	8.535
Stand per 31 december	<u>4.087.945</u>	<u>3.848.831</u>

Deze reserve is gevormd ter dekking van risico's om zeker te stellen dat ook in de toekomst alle verplichtingen nagekomen kunnen worden. De CBF norm is maximaal 1,5 keer de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie voor een bedrag van € 4.392.780.

	Totaal 2014	Totaal 2013
	€	€
Reserve als bron van inkomsten		
Stand per 1 januari	4.116.189	0
Overbrenging van continuïteitsreserve	0	4.116.189
Mutatie via resultaatsbestemming	0	0
Stand per 31 december	<u>4.116.189</u>	<u>4.116.189</u>

Deze reserve is ontstaan uit de continuïteitsreserve. Omdat de hoogte van de continuïteitsreserve maximaal 1,5 keer de jaarlijkse organisatiekosten mag zijn is voor het meerdere een reserve als bron van inkomsten gevormd ter dekking van de doelstellingen.

	2014	2013
	€	€
Bestemmingsreserves zijn:		
Stand per 1 januari	797.358	922.423
Mutatie via resultaatsbestemming	-48.458	-125.065
Stand per 31 december	<u>748.900</u>	<u>797.358</u>

Bestemmingsreserves zijn:

	2014	2013
	€	€
<i>Intensivering uitvoering Meerjarenbeleidsplan</i>		
Stand per 1 januari	105.453	200.000
Mutatie via resultaatsbestemming	-49.101	-94.547
Stand per 31 december	<u>56.352</u>	<u>105.453</u>

Dienstverlening afdelingen

Stand per 1 januari	29.000	29.000
Mutatie via resultaatsbestemming	7.134	0
Stand per 31 december	<u>36.134</u>	<u>29.000</u>

Jong HV

Stand per 1 januari	2.329	4.899
Mutatie via resultaatsbestemming	9.467	-2.570
Stand per 31 december	<u>11.796</u>	<u>2.329</u>

	<u>2014</u>	<u>2013</u>
	€	€
<i>Ziekteverzuim</i>		
Stand per 1 januari	85.682	91.821
Toevoeging via resultaatsbestemming	14.318	0
Onttrekking via resultaatsbestemming	<u>0</u>	<u>-6.139</u>
Stand per 31 december	100.000	85.682
<i>St. Vrienden van Humanistisch Verbond afd. Haaglanden</i>		
Stand per 1 januari	574.894	596.703
Mutatie via resultaatsbestemming	<u>-30.276</u>	<u>-21.809</u>
Stand per 31 december	544.618	574.894
Totaal bestemmingsreserve	<u>748.900</u>	<u>797.358</u>

De bestemmingsreserves betreffen door het bestuur geormerkte gelden voor specifieke doeleinden. Het zijn geen verplichtingen aan derden.

Intensivering uitvoering Meerjarenbeleidsplan: Deze bestemmingsreserve is een reserve ter dekking van de kosten voor extra impulsen om de doelen en ambities van het MJB te realiseren. Deze reserve zal voor het resterende deel besteed worden in 2015.

Dienstverlening afdelingen: Deze bestemmingsreserve is ontstaan uit de ontvangen gelden van opgeheven afdelingen voor nieuwe ontwikkelingen binnen de vereniging ten behoeve van de afdelingen en actieve leden (vrijwilligersbeleid).

Jong HV: De eventuele overbesteding of onderbesteding in enig jaar van de realisatie ten opzichte van de begroting wordt onttrokken of toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Ziekteverzuim: Deze bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten voor de vervanging van zieke werknemers in de toekomst. De bestemmingsreserve wordt jaarlijks verhoogd met het voor dat jaar geldend ziekteverzuimpercentage (2014; 5,34% , 2013; 3,15%) over het brutojaarsalaris tot maximaal € 100.000 echter voor zover het resultaat dit toelaat.

St. Vrienden van Humanistisch Verbond afd. Haaglanden: Deze bestemmingsreserve wordt gemuteerd met het resultaat van de stichting.

Toelichting op enkelvoudige lastenverdeling(model C) Steunfonds Humanisme

	Realisatie 2014 €	Begroting 2014 €	Realisatie 2013 €
Lasten:			
Bijdragen			
Financiering Vereniging Humanistisch Verbond	1.510.000	1.510.000	1.180.000
	<u>1.510.000</u>	<u>1.510.000</u>	<u>1.180.000</u>
Personeelskosten			
Salarissen	0	0	238.791
Sociale lasten en pensioenpremies	0	0	61.563
Uitzendkrachten	0	0	3.353
Overige personeelskosten	982	4.000	11.980
	<u>982</u>	<u>4.000</u>	<u>315.687</u>
Kantoor- en algemene kosten			
Kosten notaris en advocaat	17.887	20.000	8.507
Publiciteitskosten	57.647	60.000	55.076
Bestuurskosten	1.353	1.500	2.031
Accountantskosten	8.530	7.000	11.476
Overige organisatiekosten	8.307	5.000	3.078
	<u>93.724</u>	<u>93.500</u>	<u>80.168</u>
Afschrijving en rente			
Rente rekeningen courant	19.485	45.000	24.106
Rente en kosten banken	1.543	3.000	1.427
	<u>21.028</u>	<u>48.000</u>	<u>25.533</u>
Kosten van beleggingen			
Beheerskosten vermogen	33.197	42.000	30.840
	<u>33.197</u>	<u>42.000</u>	<u>30.840</u>